

گلشنِ گلستان

Ketabton.com

بهار گلستان

اظہار اللہ اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surroundings is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Johnson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. .... His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Sher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنڈ دکل پیہ لاس کبھی خونڈ نہ گوی

اظہار اللہ اظہار

سنہ یکبتہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلسور (پاکستان)

۳ انتساب

د هاڅي دروند پلار په نامه چې وايي
"د عيت زخمو نه لا بنگاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي"

* * *

د خوږې مور بي بي په نوم چې وايي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رې دې ودان کړه زما هرڅه ته ي

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رې ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر دے
چې د هغوي په شعري مجموعۀ "ژوندون که بېلتون" کې چې چاپ دے
اظهار

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کابني دگل پاه لاس کېږي خوند: ټکوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حن، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روجه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ل روپۍ (۱۰)

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج
پېښور يونيورسټي
فون: ۲۴۰۳۰۵

هایکو تہروتی او نیوکی

دُ هایکو ساخت او هیئت خه دے . کومو معروضی حالاتو او نفسیاتی عواملو زبہن و لپ دہ . خه تاریخ ، ثقافتی او سماجی پس منظر لری او پنتو ادب ته کله ، خنگه او له کومه راغلی دہ . ددی وضاحتونو بچنی ضرورت نه دے پاتی شوے . خکه چي اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پنتو ژبی او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دی حوالی سره دومره ضروری مواد او اهم معلومات مخی ته راوړی دی چي دوباره ذکر به یی نوستونکی د تکرار د یی خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړی . گنی نو دی سلسله کني زما مضمون چي زما د هایکو رومی مجموعه " راته غور وونو کني بگنډی شپنگوی " کني چاپ شوے دے . باید چي اولوستی شي . او بیا په تبه تبه د بناغلی محمد یاز غزل صبب تفسیاتی مقاله چي د هغوی د هایکو په مجموعه " د بناغتونو د صحرا وریني " کني موجوده دہ

په دی حقله کني کشاپی هوارولې شي .

خکه نو دلته زما مقصد د هایکو په تیکنیک خه تحقیقی مضمون یا مقاله لیکل نه دي بلکي د هغی اختلافاتو سراسر هم نه بلکي سرسري شان جاج اختل دي . چي د تپي په مرسته او د هایکو په غندنه کني مخی ته راغلي دي . ممکنه ده چي په دی لړ کني زه د هایکو خه فني او تیکنیکی اړخونه هم په گوته کړم . ولې حیثیت به یی د بحث د غوښتنی او موضوع د تقاضونه زیات هچ هم نه وي او زما دی خبری سره به بچنی نه متعارض کږی چي گنی زما دا لیک په هایکو باندی منضبط او مبسوط تحقیقی لیک نه دے .

تر اوسه پوری چي د هایکو په مخالفت کني کوم لیکونه زما له نظره را تپي شوي دي هغوکني سنجیده او غیر سنجیده هر دوه قلمه ذهني رویو برخه اختلې ده . دی لړ کني چي غیر اصولی او د هایکو د صنف سره په حسد ، عصبیت او بی علمی باندی میني یی خایه مخالفتونه په نظر راغی . هغه زه د خپل بحث نه خکه او باسم چي داسی ذهني رویی د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف خنډه ده بلکي د نا اهلې د پتولو په هغه کني د تپي په اوږدو د ټوپک اړغودلو نادانی دہ او د تپي سره د دښمنۍ کولو لاری هوارول دي .

ایته د تپي او هایکو د تقابل په نتیجه کني چي کوم اصولی اختلافات یا بنیادی استدیني مخی ته راغلي دي . باید

رد عمل بیکاره کړو - د مثال یو څو نمونې دا دي :
 "چراغ نیک اس بات کا تعلق ہے کہ تیر شاعر کو مارتا ہے
 اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
 ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
 وسیع القبلی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔"
 دوہمہ حوالہ :

" مومن خلق خوبہ نوم سرہ یو او د تپہی د خالق
 نوم چاتہ نہ وی معلوم نو دچا کارشہ دے سچہ یہ
 پتہ خیل وخت خرابوی . خنی خلق خو تردی پوری
 وائی چہ تپہ شاعر ورکوی او ہائیکوی را ژوندے
 کوی ' مطلب دا چہ د ژبی او ادب غم چاسرہ نشته
 صرف او صرف د خیل خان غم پہ معنہ کوی دی "

د حیرانتیا خبره دا ده چي گران تنقید کونکو بناغلیو
 اخر څنگه دا فرض کړه چي گنې اظهار الله اظهار په فاي ژوند
 کني د تپي د اهميت نه انکار کوي د خبري مطلب صرف او سر
 دو مره و چي هائيگي په تخليقي سطح د فرد د انفراديت نني نه
 کوي او خود نمائي چي د تخليق کار فطرت دے ورته هائيگو
 کني د تکين موندلو زياتي موقعي په لاس وړي گنې نو
 دغه معترضين دي پخپل گروان کني سر دتته کوي او اوږدي
 وائي که چري د پنتو ژبي يو شاعر ادیب پخپله نامه نظم
 نشر ، غزل ، هائيگو ، افسانه ، ناول ، خاکه ، نکل وغیره ليکي نو

چي جائزه ي واخستل شي . خوله هر څه نه وړاندې زه
 بناغلیو ناقدينو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چي د
 کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
 مضمون " هائيگو د پنتو ادب کېسپو ټر " کې ورکړي دي هغه
 دي لازمي اولوي او د تصفيه شوو اختلافاتو دي په بيا بيا
 يي حايه گردان نه کوي گنې نو او دي بيا يي چي زه په خپلو
 انتقادي معروضاتو کې په کوم کوم مقام تيندک شوه يا
 په کوم کومو حايونو کې تېر وتل يم . زلمه نقاد بناغلیو
 ازاد اشغري صېب په دي باب کې ليکي .

" راته غوږ ونوکنې بنگرې شپنگوي ، نوم هم
 بنايسته او د تاپول گټې اپ هم بنايسته ..... د
 اکثر و ملگرونه چي ما کوي تبصرې پرې ولوستي
 يا واوړېدي د هغې په باب به زه څه ووايم ، خو
 دا به ووايم چي که د اظهار د کتاب سر مقاله په
 غور ولوسته شي نو په دي کې ددغو بناغلیو
 معترضينو د قانع کولو دپاره مواد شته "

ما په خپل ذکر کړې شوي مضمون کې د حقيقت څرگند
 کړې وو چي :
 " د تپي شاعر ورک وي او د هائيگو شاعر ژوندے
 او معلوم وي " .
 لهذا گڼو ناقدينو د دي خبرې په ترڅ کې سنجيد او طنزيه

هنده به گنجی د پښتو د ادب پنځه او د پښتنو د اجتماعي ژوند
 سرمایه نه شي تسليموله بلکې پښتانه به يې په دې سبب
 رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي هکله نو دا دې
 خپلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړي شي که هر
 څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
 او مذهبي، سماجي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
 کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
 ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
 پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولي دې د ادب د
 دې رنگارنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
 کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
 برخه اخلي او د قومي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
 حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائ د
 دې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
 ځان غم په مخه اخستو کې د زمکې او اسمان فرق د
 بوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبې
 او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
 اظهار الله. اظهار.

راقم المعروف ليکلي وو

” ټپې صرف علاقايي يا پښتو ادب متاثره کړي چې
 هايکو په افاني تناظر کې د دنيا د هرې

ژبې، ادب او طبيقي سترگې ځان ته راپولي دي.
 ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
 ” ټپې نه صرف علاقايي يا پښتو ادب کو متاثر کړي چې
 هايکو کې عالمي پذيرائي هونې ده. ميرے خيال میں ټپې کې
 جو عالمي پذيرائي هونې ده ايشياء کے کسی اور صنف
 کو نصيب نہیں هونې. - ټپې وجه ہے کہ انگریز مستشرقین
 نے زياده تحقيق ټپې پر کړې ده اور اس صنف پر جامع
 کتابیں لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړي
 ہے.“

د ترجيې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
 داده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
 زما په مضمون کې يو ځای هم موجود نه دے او نه ما
 دا دعوي کړې ده چې ټپې ته په عالمي سطحه توجه نه ده
 شوې. مقصد يې دا و چې هايکو د دنيا په هره ژبه کې
 رواج موندل دے او هره ژبه کې ليکلي کېږي او ټپې
 د بين المللي پېژندکلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
 يا هندکو کې ليکلي شوي ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
 تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
 اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انگريزي، اطالوي، فرانسوي،
 جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
 او وړو ژبو کې ليکلي شوي يوڅو ټپې او ښايي ولې دې

رنگ ۽ ادب ۽ خيالن نظرياتي ته نڀان ورتي. نه هم ۽ داسي
 رحمان مدمت کوم جو زما په خيال جي بنا علي مشتاق مجروح
 شاه شاه ۽ فخن گويي نسبت ڪرڻ ۽ او بيا ۽ ثبوت په
 طور کوي نموني ورامندي ڪري ڏي پهن ڪنهن ڏينڪاره تهر و تو
 بڪار شوق ۽. زما مقصد هرگز ۽ يو غلط رحمان وکالت
 کول نه ڏي خو ۽ حق او باطل تر منهنده فرق نه کول راتنه
 هم يو دونه خيانت بڪاري.

در حقيقت فخن گويي يا فخن ڪاري ۽ معاشرتي ۽
 اخلاقياتو ۽ چوڪاڻ نه ۽ وٽو او ۽ حد ۽ ماتولو لونه
 جرم ۽. جي ۽ هوس ناڪي، شهوت پرستي او عصمت
 فروشي، بڪاره بلاني پکني ۽ انسان نه ۽ ڏينه سوچ او
 نگ لاري خطا کوي او په سري سترگي توروئي. پيشڪه
 ۽ داسي رحمان خلاف نه صرف قلبي جهاد پکارڻ بلڪي
 داسي حال ڪنهن ٿوره وپتل زيات مناسب ڏي البته ڪه ڏنهي
 عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره پيرا په ڪنهن ۽ ڏرونه
 ورتي جي او بنوده شي. يا ۽ معاشرتي برين او لغز اڀرونه
 پکني په داسي هنر او غنڊه شي جي پکني ۽ لذت پرستي
 نه برعکس ۽ ڪراهت او نفرت تصور او تصوير رانڪاره ڪنهن
 نو دا به فخن لهر پهر نه بلڪي ۽ اسلحي ادب په زمره ڪنهن
 راضي. حڪم جي ۽ يو شي غلط او سم استعمال ۽ هني ۽ ڏينه او
 بيد فضله کوي. اوس ڪه يو نهن پرست "بهشتي زيور" ته

برعکس هائينگو ۽ دنيا په هره ڏيهه ڪنهن ليکڪ شوي ۽
 او ليکڪ ڪنهن جي گهڻي شادونه ۽ شڪه. زما په خيال
 بنا علي اوس گهڻي زما نظرون نه په پوره تناظر ڪنهن ۽ کولو
 هره ضرورت نه ۽ محسوس ڪرڻ او ۽ خيال خوبه هغه
 عبارتونه ۽ دوستي ڏي جي ۽ هغوي ٽاڪي شوي مقصد
 ته پر جي تقويت رسيد.

گهر ان بنا علي مشتاق مجروح په خپل مشون اتي ايندو ڪو
 هائينگو ڪنهن به راقم الحروف ۽ خپل خاص تنقيد جي چير ڪنهن
 ڪري ڏي. ليکي ا

"نن اتي ايندو ڪو ميتو نوي هوم ڪنهن زير پيداي خني
 هائينگو ۽ فحاشي اعلى ترين نموني ڏي بلڪي دا ڏينه په و شوق
 سره وپل شوي اتي ايندو ڪو ميتو نوي هوم ڪنهن زير پيداي
 خنو هائينگو ته بيلو پرنتي وپل مناسب ڏي"

ورامندي ليکي ا

"په شاهده ڪنهن راغلي ده جي بيتو شاعري ڪنهن تر
 اوسه ۽ قلبي شاعرانو نه عاده بل چاهه فخن گويي نه
 ده ڪري. واحد دا نو وارو صنف ۽ جي خني ليکون ڪيو ۽
 فخن گويي. ڀاره خاص ڪرڻ ۽"

نه دا وپل نه غوام جي بنا علي مشتاق مجروح ڏي خپله
 اعلى و ارفع ادبي اعبي باندني لن غور او ڪري. بهر ڪيف په
 ادب ڪنهن فخن گويي واقعي جي ۽ خندي ور اقدام ۽ دغه

کرڻي له سر راوره ناداني گهڻي
 گهڻي ڇي ڏکوي چرگي نه ماتهرڻي
 ورله په پوزه کڻي بنه ورکوي

ڇي پکڻي ڏجرم اوسزا قانوني اړخ په تشيبي امتداز
 کڻي وړاندي شوے دے اودا حکمت پکڻي بيان شوے
 دے ڇي په بنطو پري نه دي ستول پکار گهڻي نو ماڙغه ځي
 خرابيدے شي. خو بناغلي مشتاق ته پکڻي بنکاره غماشي
 بنکاري اوس دي دوستونکي چنبله اووالي ڇي غماشي زما په
 هايگو کڻي ده کنه ڏ بناغلي معترض په ذهن کڻي.

بحر تقدير که زما په هايگو کڻي ڏ جاياتي حياتو ڏ
 ادراک او اظهار سره سره ڏ غماشي عناصر په لاشعوري
 توگه هم راغلي وي نو استغفرالله خداے ته هي دي توبه
 وي. بلکي زه ڏ دا رنگ هايگو ڏ Disonه کولو اعلان کوم.

البتہ ڏ بناغلي مشتاق مجروح صيب دا دعوي بهي بي
 حايه ده. ڇي گهڻي په ډښتو کڻي ڏ فلسفي شاعرانو نه، علاوه
 بل چا غماشي نه ده خوره کړي مگر هايگو کڻي ڏ اوسي
 کڻي.

زه پوښتنه کوم ڇي ايا خوشحال خان خټک بابا فلسفي
 شاعر و او که نه، که جواب ځي نفي کڻي وي نو بيا ڏ هغوي
 په شاعري کڻي ڇي کومي ناروا شوخي او اسپر شونه دي تر
 کومه پوري ځي بناغلي ويغينلو Defend کولے شي.

کوک شاستر وائي نو په دي کڻي به تصور دچا وي (هنذا
 دوه خميزونه په دي سلسله کڻي ډ پر اهم دي يو موضوع
 او بل موضوع ته اړوچ - اوس که يو ښه خيال ته غلط
 اړوچ او شي نو ښه خيال به په دي سبب نه غندلے کڻي
 ڇي گهڻي ناروا اړوچ ورته او کړے شو بلکي ڏ غلطو اندازو
 سر غوځول به عين انصاف وي.

بناغلي مشتاق مجروح ڇي ڏ راقم المعروف په کومو
 هايگو باندې ڏ فحش گوښي تهمت گولے دے ڏ نموني په
 ډول ترې يو دوه هايگو وړاندي کڻي.

واده کڻي پام کوه ناوخته نه کړي
 ڇي استعمال کڻي ځي اوبه نه راځي
 نو ڏ کوهي ټولي چيني اوچي شي

زه نه پوهېږم ڇي آخر کوم داخلي انتشار بناغلي دي
 کچ بحثه نه را اوارولو ڇي نقل کړے شوې هايگو کڻي
 غماشي ده. ڇي نه ځي لفظياتو کڻي ڏ هوسناکي شه ترغيب
 شته اونه ځي معني ڏ شهوانيت چغلي خوري البتہ شرکنده
 پکڻي ڏ خاتم الانبياء ^{عليه السلام} ڏ وينا دا مفهوم دے ڇي نچ
 دي بالغ شي نو واده ورله اوکړه - خلک ڇي زما په خيال
 ورستو ترې گهڻي پيچيدگه هم پيدا کڻي دے شي.
 بله هايگو :-

دو ٻيهر خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي د ٻيڙي د پاكدامني
 نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما په خيال يا
 خوگني هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٻيڙي اوربدي او
 لوستي دي او يا گني د ٻيڙي لغاشي ورته لغاشي نه بنڪاري.
 د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د بناغلي په خدمت
 کني دا شو ٻيڙي ورايندي کني دي صراحت سره جي
 دا چرته اخوا د بخوا ٻيڙي هم نه دي بلڪي د پڻتو ٿري
 مشهوري او معروف ٻيڙي دي جي مڻند و مطبوعه ٿيو
 کني شمير لے کني.

يا قربانے :

په ما دي خبته نغاره کړه
 ورکه غرمه شاه جي شملو له به درتلمه
 جي خوله ي اخلي بم الله کړه
 پيريان پري ناست دي اثر ي به شي مينه
 آسمان له ستور و غاره ورکړه
 ماله ي ننگه اشتاغب نه را کوينه
 سورے سورے پگولورا شي
 جي پرها رونه دي گندوم خوله درکومه
 دا د رشو نه چونگ دے - هيله لرم جي بناغلي مشتاق
 سره به دي ٿيو په صفائي کني گني تاويلات او توجيحات
 وي گني نو دا به مڻي جي په پڻتو ٿبه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کړي بلڪه د پڻتو ٿي کلاسک او
 کلاسيکي دواړه قومه شاعرانو ته د دغه اعزاز پٽڪي په سر
 دے . او دا جي ٻيهر هم د لغاشي د زد نه په نه ده پاتي شوي.
 اصل کني جبايلات او لغاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
 اړخونه دي خو مڻيج جي يوه ده يعني جنس. اوس که د جنس
 صحت مند اړخ واخستل شي. نو د جبال احساس به پيدا
 کني او که نه رنجور اړخ جي موضوع جوړه شي نو لغاشي
 به تري سازي بي - دغه وجه ده جي د جذباتو په غورڻنگ
 کني حني وخت په دواړو کني د امتياز کرينه رابنڪل گدانه
 شي. په داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قومه الائنس
 نه په سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به راپيدا کني
 لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

د ائي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
 ” زمونڊ د پڻتو نوو ليکونکيو د هائيوگو طرف ته
 مخه کړي ده او پکار هم ده د هني وجه چا کٽر
 اسرار صلح دا بيانوي جي په پڻتو کني زمونڊ
 متقدمينو دومره خه وٺلي دي جي اوسنو ليکونکيو
 ته جي خه پر پڻي نه دي نو هڪه دوي په دي
 نو وارد صنف کني د ليکلو کوششو نه کوي خو
 هغه ورسره دا هم وايي جي هائيوگو ليکونکي مانه
 ٿول سائيوگو بنڪاري زما يو بل ملگرے وايي جي

شوي ده. چې متقدمينو ورته د وېلو دپاره هېڅ نه دي پرېني اصولاً غلطه او غېر تحقيقي ده او ددې حقيقت منلو نه سترگې پټول دي. چې گڼې د هر دور د ادب خپل تقاضې اسلوب، وگڼ، نفسيات، حوالې او غوښتنې وي.

نن چې په ادب کې د علامت، سريلزم، ترقی پسندی او ازم، تجریدیت او ازاد خیال د تلازې وغږه کوم فکري او ټکنیکي تحریکونه راپورته شوي دي. او شعري او نثري ادب یې کومې ارتقاء او ارتفاع سره مخ کړې ده متقدمينو د هغې خوب هم نه و لیدل او د هغوي د خیال په حاشیه کې هم چرته دغه امکانات نه برېښدل زه د اتمې زموږه کلاسیکي شاعرانو پښتو ادب ته مستقل او پاڅنه بنیادونه وربخښلي دي او راتلونکي کول ته لارې اسانې کړي دي خو دا دعوی چې گڼې د شعر او ادب د ارتقاء سفر هغوي د موضوع او فن په اعتبار داسې کمال ته ورسوو چې بل چاته یې پکښې هېڅ نه دي پرېني زیات او سینه زوري ده.

ډاکټر صبا زمانه زیات په دې خبره پوه ده چې نن او پرون کې فرق وي نن چې دنیا د کومو پېښو سره مخ ده او کوم نوي نوي علوم او فنون په کې متعارف کېږي یا کوم سائنسي ایجادونه او تجربې پکښې کېږي هغه د متقدمينو زمانه کې چرته ده او چوونکي ادب ماضي سره سره د

سربېره ولې د ادبي اصنافو قات راغلي ده چې اوس د جاپاني صنف نه کار اخستې کېږي. چارې ته مړه شوې ده، رباعي نښته، قصیدې ختمې دي پکار ده چې زموږ شاعران دغه خپل اصناف را ژوندی کړي او که خامخایه دي اصنافو کې طبع آزمایي نه شي کول نو د پښتو خالص خپل صنف ټپه چې د هاینکو نه مختصره هم ده په هغې کې دې طبع آزمایي کوي.

زه خپله هم دا غواړم چې ټپه دي اولیکه شي خو په دې کې څوک څه کول شي چې اوس نو کول د ټپې په مقابله کې د هاینکو تخلیق له زیاته ترجیح ورکوي. لهندا پکار دي چې ددې عمل په ورستو دي نفسیاتي عواملو او د عصري غوښتنو ته پام وړ او گڼ کول شي او بیا دا چې لوی تحریکونه په مخالفتونو نه مري بلکې نوره وده او زور مومي. بحر کف د ښاغلي مضمون نگار د حوالې ددې لیک نه قدم په قدم د هاینکو صنف سره د هغوي د لاشعور هغه پټ عناد راڅرگندېږي چې د اتنی اینډ کولیکو باعث او محرک گرځېدلې ده. بیا هم ښاغلي مجروح چې د محترم ډاکټر اسرار په حواله کومې خبرې کړي دي زه پرې اعتماد کوم اوس هغوي پوهه شه او ښاغلي ډاکټر اسرار. البته دا خبره چې نو وار د صنف هاینکو ته د نو و لیکونکیو ځکه مخه

عصري او زماني پېښو په نبض گوټي بډوي. (بندۍ عصري پېښې به د تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتېږي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کښې نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکور صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لار نه شي او يو نه ختمېدونکي جمود به يې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم د چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لوسته زيان ورسوله دے.

د بناغلي واکور اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بيل اړخ دا هم دے چې نوي ليکونکي هايکو ځکه يکي چې گڼې د بړه نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې حقيقه او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناستنده هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرّ نظم او گڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندلې لري بلکې ادبي دنيا کښې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تميم، محمد اياز غزل، شكيل احمد ناياب عامر گمياي، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېږ حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کښې خوب د گودر پاتې نشو" يې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښې انعام مستحقه گرځېدلې ده.

پاتې شو د گوران بناغلي واکور اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق او نويو د ذهني او نفسي کمپيو نو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهتان طرازي يوه کرې ده چې د هايکو غنډونکي يې وخت په وخت په څه نه څه شکل کښې کوي. زه مان چې بناغلي واکور صېب د ايم. بي. بي. ايس گوري تر لاسه کړې ده او سيکټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانگه ده خودا هم حقيقت کښې چې بناغلي واکور اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکټرېسټ نه پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو يې چرته عام پريکټس هم نه دے کړے او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنگه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولرے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلي د ادب په دې تخليقي صنف کښې ځان له د ځايه پېدا کولو خوا هڅې لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره ترې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي ځکه چې علت او سبب يې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلي د هايکو سره د سايکو د قافيايې د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو چېرې په ادب ورته زه دا وپېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله او پآ فیشن کونو کپښي او بالفرین
 که د مزاج پیدا کو او دغه انداز خپل کره شي نو ممکنه ده
 چې شوک دا هم او وایي چې د غزل لیکونکي خپل وي د کتل لیکونکي
 دل او د تپي خالق کپي وي عالی هند القیاس ولي دا
 به د مزاج پیدا کونو و پره پر پوځي حربه او وسیله وي
 او هغه مزاج چې نېغ په نېغه د یو انسان یا د یوې طبیعي
 جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلى او رفیع
 منصب سره هېڅ سمون نه لري.

تر څو پورې چې د ابي ايناه کو هاييکو د مضمون نگار
 بناغلي شتاق مجروح د یو بل ملگري ددې احتجاج تعلق
 دے چې گڼي چاربتنه 'قصيده' ربايي او تپه څه مړه
 شوي خو نه دي چې لیکونکي چاپاني صنف هاييکو لیکي.
 و پرې ځایه په دې چې یو هاييکو لیکونکي هم دا نه
 وي وېلي چې شوک دې په گوته شوي دغې اصنافو کښي
 طبع ازمايي نه کوي ددې اعتراض نوعیت بېخي داسې دے که
 چې شوک او وایي چې لوېناري دې کرکت 'هاکي' جناسک او
 سکواش وغېره نه کوي. بلکې ددې په ځای دې کشتي
 میرغې کبابي او گولي ونه و وغېره کول شروع کړي چې
 چرته روایت ئې ختم نه شي. بله لویه د افسوس خبره دا
 ده چې د "هَذَا ماکنزیم" غونډي د ضخیم تحقیقي کتاب
 لیکونکي بناغلي شتاق چې د کوم ملگري په حواله خبره کړي

د هغه هېڅ نوم ادبي حیثیت او درک ئې نه دے په
 گوته کره چې د تحقیقي اصولو خلاف او ادبي دیانت نه
 تېسته ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلي شتاق مجروح د
 یو فریني کردار په خوله کښي خپله ژبه ایښي ده او په
 یوې تراشې شوي مجسمه کښي ئې د هاييکو خلاف خپل
 ذاتي جذبات وراوندې کړي دي خو سره څه او وایي زمونږ
 قلمي مزاج داسې جوړ شوی دے چې مونږ مړي راژوندي
 کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلي داورخان داؤد په خپل یو مضمون کښي
 د هاييکو او تپي د هیت د اختلاف په حقله لیکي:
 "ځني محققین د تپي د هاييکو سره نژدې تعلق
 په گوته کوي ځکه وکتے شي نو بنيادی لحاظ
 سره دې دواړو کښي د هیت په لحاظ و پر زیات
 فرق دے. هاييکو د چاپاني ادب یو مشهور صنف
 دے. لکه د تپي ددې د خصوصیت او مقبولیت
 راز هم ددې په اختصار او جامعیت کښي دے
 خو هاييکو کښي صرف درې مصرعې وي. رومي
 مصرعه کښي پنځه، دوهمه کښي اووه او درېمه
 کښي پنځه سوتی اهنگونه وي یعنی دا ټول نظم
 اوولس سوتی اهنگونه لري. رومي او درېمه
 مصرعه ئې برابره او هم قافیہ او دوهمه یا منځني

ڏي ڏوڙ صوتي اهنگونو سومره ڏ ڌوي نه
 اورده وي يعني هائيگو ڏ هيٺ او موضوع دوارو
 به لحاظ ڏ مخصوص شرائطو پابنده وي.

ڏ هائيگو ڏ صوتي اهنگ نظام ڊ بحر متقارب
 ددي ارکانو مطابق ڪڍڻ شي

۱۷	}	۵ =	فعلن فعلن فع
		۷	فعلن فعلن فع =
		۵	فعلن فعلن فع =

خو ددي برعڪس ڏ ڏي ڏوڙ مصرعو ڏ صوتي
 اهنگونو يا ملي اوزونو ترتيباً به دي ڏول ڏے
 ۲۲ = ۱۳ + ۹

ڏ پروفيسر صيب فرمودات به سرسنگو خو ڇڙي
 نيگري ٿيا ڪاڻي به ڪنڀي محوسنڀي او يو ڄاڻي نيم ڪنڀي به
 ڪنڀي ڏ تحقيقي سپرٽي خلاف ڏ سهولت احساس هم پتا
 پتو ڏ ڪوي ددي نه علاوه ڏ هنجوي ڏ حوالي دا ليک يو فني
 تيندڪ سره هم ڄا شو ڏے.

معلومڀڻي دا ڇي پروفيسر صيب ڏ هائيگو هيٺي
 ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ٽيڪنيڪي ارتقاهه به
 نظر ڪنڀي نه ده ساڻي گڻي نو هائيگو به ڏ او ولسو چيو
 او ۵ - ۷ - ۵ ڏ ترتيب به حڪمي او حتمي تقسيم ڪنڀي نه
 دا وسته يا ده هم مڪنه ده ڇي دي سلسله ڪنڀي پروفيسر صيب

بيني رجعت پسندانه ادبي ذهني ڏري ڇي ڏ هائيگو ڏ صنف
 نه ڏ يو خاص مڪتبه فڪر ٽاڪي شوي قيود او حدود نه
 پورته ڪول غواڀي. ڪنڀي نو ڏ جاپان ورجنه هائيگو ڏيڪوني
 باشو او ورستو ناقدينو ڇي ماسولو ڪاشيڪي به ڪنڀي
 اهم ڏے. دغه ترتيب حرف اخر نه ڏے ڪنڀي او بيا به عالمي
 ادب ڪنڀي ڏ يوڀي مصرعي ڏو مصرعو او دري مصرعو هائيگو
 ليڪو تجربتي هم شوي دي. ڪڍڻ شي پروفيسر صيب ته هغه
 ڏ اتفات قابل نه وي بڪاره شوي ولي بيا ڏي هم وضاحت
 لازمي پڪار ڏ.

بحر حال پروفيسر صيب ڇي ڏ هائيگو دپاره ڏ بحر متقارب
 ڏ ارکانو ڪوم ترتيب منڻ ڏے او به مثال ڪنڀي ڏي ڏ هيون صياد
 صيب ڪومه هائيگو ورائندي ڪري ده. دوارو ڪنڀي هڻڻ ترون
 او نسبت نشته هائيگو به پڻتو ڏ به ڪنڀي ده ڇي ڏ زميه
 اوزانو دڻي قمونو سره هم اهنگي نه لري او مطلق ڏ
 بحر متقارب به بنود ڏي شوي بحر نه مقطع ڪنڀي حڪم
 ڇي ڏ پڻتو ڏي او هائيگو ڄاڻته يو مزاج ڏے او ڏ هڻي
 به دغه تجويز شوي بحر باندي بني تقطيع نه ڪنڀي.
 هائيگو ده.

هدرد ڏي نوم ڏے
 به مينه نه پوهڀڻي
 ساده ماشوم ڏے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع به اصل کښي
 پنځه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع به دوو حرکتو
 اډانه لري البته چونکي به فع کښي د فني اصطلاح ترغه
 سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
 او غورځښي خو هېڅه داسې نه وي اوس که څوک د
 پروفېسر سبب په گوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
 کړي نو شمېر به يې اوونځ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
 مقصد دادې چې پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه په
 غارکښي دیکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
 جاپاني ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
 هيت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
 معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چې پښتو
 ژبه يوه داسې ژبه ده چې د وسيع المشربي او وسيع القلبي
 يا وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
 چرته هم خاڼ نه ورکوي لهندا د هايکو هغه ساخت او
 هيت به پاتې کښي چې پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعايت
 اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

”د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
 نظمو په نامه يادي کړې چې دلته هم په هره يوه هايکو
 کښي يو پوره مضمون خاڼ شو د دې“

زه منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
 يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
 نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چې گڼي به
 هايکو کښي پوره مضمون نه بيانوي، بلکي هايکو د نيمگو
 مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چې د
 هغوي دا خيال نه وي خو په يک کښي يې دې طرفته د
 پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
 دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چې گڼي د هايکو بنیادي
 طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
 دے دا حقيقت دے چې د تن هايکو گڼي ارتقائي مرحلې
 تر سره کړي دي او د فطرت د بناسته منظرونو د تصوير
 کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانه
 انځورونه هم رابکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
 يې د داسې گڼي اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
 کړې ده چې تخليقي امکاناتو يې د ناسني تجربولاري پرانستې
 دي او داسې هلته کښي چې په هايکو کښي دي پوره
 مضمون يا د موضوع واره غوښتې په فني چاپکدستي
 سره هم اهنگ کړي شي. لهندا يوې ښه هايکو کښي د
 مضمون د نيمگر تيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چې هايکو
 ته دري مصرعه ايز نظمو نه وايي نو په دې سلسله کښي

دَسائلِ صِيبِ خِیلِ ذَاتِي تَأْتِي خَوْ كَيْدِ شَيْ خَوْ مِثْلِ شَوْءِ
حَقِيقَتِ دَادِے چِي هِر رُوحِ دُ خِدَائِے پِه قَدَرَتِ دُ جِوَسِي
خَوْبِنَه اَوْ اَتَقَابِ پَخْلَه كُوي نُو مَعْقُولَه خَبِرَه دَا دَه چِي
هَر تَغْلِيَقِي رُوحِ دِي دُ خِیلِ نُوخِ فِطْرِي اِمْتِنَاحِ تَه پَرِغُودِے
شِي كِنِي نُو مِصْنُوعِي اِخْتِلَاطِ بَه اِي لَه بَرْمَه اَوْ غُورِخُوي.
مَقْصِدِ دَا هَم نَه دَے چِي فِئِي حِكْمَتِ عَمَلِي نَه دِي كَارَتَه اِخْتِي
كِنِي بِي. بَحْرِ مَالِ كَه يُو تَغْلِيَقِي غُورِخُوكِ دُ هَايِكُو پِهْرَايَه
كِنِي حَانَ بِنَكَارَه كُولِ غُوَارِي اَوْ جِبْرَا اِي خُوكِ دُ غَزَلِ
چَارِبَتِي يَا تَهِي قَارَمِ يَا سَاغِي تَه اِرْوَلِ غُوَارِي نُو دَا سِي غِبْرِ
فِطْرِي اَوْ خَطْرِنَاكِ بَه وَي لَكَه چِي دُ مَعْمُولِ خِلَافِ مَاشُومِ بِي
لَه حَهْ ضَرُورَتِ نَه پَه لَوُے اِبْرِشَنِ پِيدَا كُولُو لَه تَرْجِيحِ
وَرَكُپَے شِي.

تَغْلِيَقِي جِوَهْرِخُو دُ مَلْغَلِي پِه مِثَالِ دَے. هِنَه كَه هَرَه
پِهْرَايَه اَوْ هَرِجَرَتَه وَي خِیلِ قَدَرِ اَوْ قِمْتِ نَه وَرَكُوي. اِلْتِهَ دُ
جِوَهْرِي دُ نَظَرِ مَوْجُودِ كِي پَكِنِي بِنَايِي شَرْطِ دَے. مِشْرَانُو
وِثْلِي دِي چِي لَعْلِ پِه اِي رُوكِنِي نَه پَتِه پِي حُكْمِ زَه دَا دَعْوِي
كُومِ چِي دُ اِخْتِلَافَاتُو اَوْ مَخَالِفَتُونُو اِي رِي بَه دُ هَايِكُو لَعْلِ كَلَه هَم
پَتِ نَكْرَے شِي خَوْ شَرْطِ پَكِنِي دَا دَے چِي دُ هَايِكُو پَه وِرْسَتُو
دُ يُو لَوُے تَغْلِيَقِي رُوحِ اِنْكَازِي رَپُورْتَه كِنِي. وِرْسَرَه دَا
خَبِرَه هَم زِيَا تُو مِ چِي هَايِكُو شَاعِرَانَه خِيَالَاتِ نَه ضَا نَع كُوي.
بَلَكِي بَقَا اَوْ دَوَامِ وِرْتَه وِرْمِجِنِي. كَه دَا سِي تَه وَه نُو دُ سَائِلِ صِيبِ

دُ تَنْقِيْدِ نَه پَسِ بَه چَا هَم هَايِكُو نَه وَه لِي كِي خَوْ تَابِتَه شَوْءِ
چِي دُ خِيَالِ لُورِوَالِے، دُ جِنْدِي اِفَاقِيْتِ، دُ رِي دُ نَزَاكَتِ اِدْرَاكِ
اَوْ شَعُورِ اَوْ دُ تَخْلِيَقِ دُ زَبَرَه چَا وُدُونِ شَرْيَكِي كَه پَه هَر
صِنْفِ كِنِي وَي دُ خِيَالِي لَارِي خِنْدَانِ پَخْلَه لَرِي كُوي اَوْ
بِيَا دَا هَم دَه چِي سِپَرِے خَوْ دُ خِيَلُو وَا رَه رَنُكُونَه پَه سِيبِ
سِپَرِے وَي اَوْ سِي كَه خُوكِ وَا اِي چِي دُ كَلَابِ دُ كَمَلِ وِوِي دِي
پَه هَر كَمَلِ كِنِي پِيدَا شِي كِنِي نُو قَوْلِ كَلُونَه پَه دُ خِيَلُو
هَم نَكْمَتُونُو بَا وُجُودِ ضَا نَع يَا وِرْكِ شِي نُو خَوْمَرَه چِي
خَايَه بَه وَي.

مَعْتَمِ بِنَاغَلِ اِبَا سَيْنِ يُو سَفْرَے چِي پَه خِيَالِي شَعْرِي
مِجْمُوعِي "غُورِخُوكُونُو" كِنِي اِي دُ خَوْيِ دُ خُونَدِ دُ بِيْدَلُولُو
دِپَارَه هَم يُوِي تَهِي قَدَرِي لَه خُابَے نَه دَے وِرَكُپَے خَوْ
بِيَا هَم دُ تَهِي دُ مَدَا فِعِينُو پَه صِفِ كِنِي اَوْ دَرِبَدَلِ غُوَارِي
(اَكْرِ چِي زَمَا پَه خِيَالِ پَتِه دُ وِرَه قُوي صِنْفِ دَے چِي دُ چَا دُ هِجْ
قَمَه دُ دَفَاعِ حَه حَاجَتِ وِرْتَه نَشْتَه)

بِنَاغَلِ دُ وِرْحِ پَانَه مِشْرَقِ پِنِينُورِ پَه يُو كَالَمِ كِنِي دُ
"هَائِے كِيُون" دُ سَرِخَطِ لَانْدِي دُ هَايِكُو خِلَافِ پَه دَا سِي
اِسْتِمْدَا اِي پِهْرَايَه كِنِي خِيَالِي وَسُوسِي شَرْكِنْدُ وَي. لِي كِي:
"هَايِكُو كِي مِثْمَاسِ سِجِي اِنْكَارِ نِهِيں..... لِي كِنِ پَشْتُو عَوَامِي
اِدبِ مِيں اِسِ سَے زِيَا دَه شَكْفَتَه رُوحِ پُرُورِ اَوْ رُپُرُ مَغْرِ صِنْفِ
سَخْنِ تَه مَوْجُودِ هَے. تَه كَے مَخْتَصَرِ تَرِيں پِهْرَا نَے مِيں جِسِ

پرانتلی شوی ده یا کومه تشیای پدرايه خپله کړې شوي
 ده د تفييلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې
 له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړه شي نو بناغله اباسين
 به دا حقيقتونه ځنگله په شاتسبوي چې د رکشي سفر د
 موټر ساينکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي.
 ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا
 صفتونه په موټر ساينکل کښې نشته. بناغله اباسين وايي
 چې په موټر ساينکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کوله
 شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو بناغله دې
 ماته دا او وايي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر
 ساينکل د درېو نه زيات کسان سوزوي او که چرې داسې هم
 اوشي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره
 گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو
 نه پس بناغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر ساينکل
 د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم دے
 خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو بناغله
 اباسين په چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف
 کوم.

محترم بناغله اباسين دا هم وايي چې هاييکو د ټپې
 کره مېلنه ده. او مېلماننه څوک د کور مالکان شي جوړولے
 زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي
 ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه
 واخي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه
 حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې يو ځل
 کوم صنف خپل کړي نو بيا ي نه پردې کوي. اوس که
 بالفرض ټپه هاييکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
 د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د
 قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا دے چې د هاييکو
 وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه دے. بلکې
 هاييکو د جهد للبقا په سفر کښې ځان له نوي نوي
 منزلونه لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه
 يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې
 د ماورن سنسېلټي او جديد حياتو په حواله هاييکو د
 ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د بناغلي
 اباسين د اضد هم بڼې بي حايه دے چې گڼې د ټپې په
 موجودگي کښې هاييکو خپل ځان ژوند نه شي ساتلے
 په دې حقله د بناغلي زېر حسرت دا تجزيه د لوستو جوگه
 ده. يکي دے:

"خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو ډرنگه
 "خريکه" "ترايلي" او هاييکو غوندي نوو
 صنفونو باندې خپله طبع آزمائي شروع کړې

ده۔ او خيالي ڪلهي توانائي پري صرف کوي لکيا دي.
 دغو اصنافو ڪنهي ”خريڪه“ او ”ترايلي داسي“ و
 ڇي خيل وجود ڪنهي ڏ توانائي ڏ فقدان له سببه
 ئي ڇي به وړاندي سفر جاري ونه سائله شو
 اولائي به سڀر ڪنهي پونهي نه ده وڻسلي ڇي
 خيل منطقي انجام يا طبعي مرڪ سره مخامخ شو
 يواڻي ”هاينڪو“ داسي تهن او تند جاپاني صنف
 وڇي به پڻتنه خاوره ڪنهي ئي خيالي جسر ڇي
 مضبوطي ڪري..... دا جاپانه صنف ڏ خيل
 مخصوص مزاج، طرز او ڪره وره ڏ حامل وو. ولي
 دي به هاينڪو ڪنهي پڻتنو شاعرانو ڏ پڻتون
 بوتي قلمونه وگول او نن دغه بوته وده کوي
 او ڏ بيوي تنه وري وڻي شڪل اخلي۔ ڏ پڻتنو
 سترگو ته ئي داسي رنگارنگ ڪلهونه سپري دي
 ڇي بناست او سينگار ته ئي سترگي برهيني؛^{۱۵}

بناغله اباسين په خيل ڪالم ڪنهي يو عجيبه خبره دا

هم کوي۔ ليکي ۱

”میں ادب کے ادنیٰ مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
 ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپکے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت
 کی چنداں ضرورت نہیں؛^{۱۵}

مگر ان بناغله دنه يو واري بيا تيندڪ شوے دے۔ ڇڪه ڇي

اول خو په ادب ڪنهي ڏ مفتيانو ڏ سره جوار نه ڀاڻپدا ڪنهي
 ادب ڇه شريعت کورپي خوننه دے او ڪه ڇري ڏ بناغله دا
 ارمان وي ڇي ڪنهي هغه دي ڏ ادب ورپي مفتي او منله شي نو
 بيا پکارنه وه ڇي خان ته ئي ڏ ادني مفتي نسبت ڪپے و
 ڇڪه ڇي دغه رنگ انگار او افتخار دوايه رايو ڇانه ڪنهي
 او دا عمل اجتماع ضدین ڪهڻه ڪنهي۔ دا حقيقت دے ڇي ڏ
 اعليٰ ڏ تلازمي او ڏ علم ڏ وصف نه سڀو مفتي مفتي ڪپدے
 نڌا شي۔ مڪنه ده ڏ مفتي اعظم ڏ منصب په وجه بناغله
 ددغي غلط فهمي بنڪار شوے وي او دغه رنگ ترپي ڏ ادني
 مفتي دا بي لاري ڪوونڪي اصطلاح سر ڏشوي وي۔ بيا هم بناغله
 ته دا پته لگبدل پکاروه ڇي ڏ ادني مفتي ڏ نسبت سره فتوي
 ڏ منلو او سجت قابله نه باقي ڪنهي۔ خو زما په خيال گران
 بناغله اباسين لوستونکو ته دا وڻل غواڙي ڇي ما هر ڇه
 فرمايلي دي يا زه ڇي هر ڇه فرمايم۔ هيچري ئي هم او نه
 مني۔ يا دا هم ڪپدے شي ڇي بناغله اباسين ڏ ادني او مفتي
 ادبي مشورو ورتوونڪي ته ڏ ادني مفتي تامل ورتووي۔
 والله اعلم بالصواب۔

بيا هم زه نه پوهينم ڇي بناغله اباسين هاينڪوته
 بدعت په ڪوم خيال وڻي دي ڇڪه ڇي ڏ تخليق عمل يو
 مقدس او سڀڻل عمل دے۔ او هر ڪڏي هاينڪو ڏ تخليقي زرهه
 چاودون راز پڻدے يو ژوندے شعري صنف او ڪر ڇڏو

نو بيا ولي بناغلي اباسين چي خيله هم ذ لغفد د حرمت مهنون
 دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بنکاري چي په گسران
 بناغلي د بدعت معني په سم ډول نه ده منکشفه شوي
 او د تفهيم په سلسله کني د ذهني انقباض او عدم سهولت
 بنکار شوه دے.

د ساهو ليکونکو د څلپو ښتم اپرېل دوه زرم د روداد
 ترغه بناغلي واکتور راج ولي شاه څوک صېب دا سوال راوچت
 کړو چي لکه څنگه پته په موسيقي کني خيله ځانته يوه
 پېژندگلو ري ايا هائيکو هم په پښتو موسيقي کني ځانته
 يو داسي پېژندگلو او ځانگړے آهنگ راپيدا کولے شي او
 که نه.

د بناغلي واکتور صېب په خدمت کني عرض دے چي
 موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
 هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
 کني نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
 که چري هائيکو د موسيقي په زير و بيم نغه نغه نه شي نو
 بيا هم د هنري په ادبي مقام کني هېڅ کس نه رايي. دويمه خبره
 دا ده چي هائيکو هم غنايت، لے، آهنگ او ردهم لري نو
 هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
 کړي په دي سلسلې کني د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
 شكيل ناياب هائيکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايکو نكي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
 نياز کړے دے.
 د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکتور راج ولي شاه
 څوک داخيال هم بنکاره کړو چي هائيکو په پښتو کني ځکه
 خوبښيي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
 اولسي ادب کني د دي سره تره دو نکلے صنف شته. اوس
 تعقيق پکار دے چي هائيکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
 ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده. ولي
 بناغلي قلندر مومند د دي خيال سره اتفاق او نکړو او
 څرگنده ئي کړه چي هائيکو د جاپان يو معروف او منلے
 شوه شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موند دي
 د هر راتلونکي صنف جرړي په خيله خاوره کني د
 لټول ضد اوکړو. او بيا په داسي صورت کني چي هېڅ
 قرينه پرې دلالت هم نه کوي. زما په خيال د بناغلي
 قلندر مومند راي په دي لږ کني بڼي درسته ده. ځکه چي
 هائيکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنيادونو
 رابيلله کړي شوي ده. که چري دا وو بېلے شي چي د هائيکو
 جرړي په هائي کائي کني دي نه چي د پښتنو په اولسي
 ادب کني نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کني
 څوک تعقيق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار.
 ممکنه ده چي دغه رنگ کني اکشافات محي ته راشي.

زما منڇي ڏٺي غند نه کول خيالي تهذيبي او ثقافتي
 جرڀي غوڻول دي. يو باشعوره فرد به هم داسي نه وي
 ڇي داسي به اوغواڀي خوزه دا هم نه غواڀي ڇي هائيگو
 دي ڏينتنو په مبله دوسته سيمه بي له شاه جرمه تهسي
 او بي له شاه گناه سنگسار ڪي شي. اول زما خيال وڃي ڏ
 هائيگو او ٽيڀي موازنه او مقابله غير فطري ده. بي ڀي
 سوڇ او ڪو وڪه چرته په دي بهانه ڏينتنو تنقيد چولي
 ڏ ٻيڻ بهامغلرو نه ڇڪي شي نو قباحه به ڪي
 نشته. چونڪي ڏ هائيگو په فني او فڪري ارتقا ماپه خيل
 مضمون ”ڏينتنو ادب ڪمپيوٽر هائيگو“ ڪنڀي تفصيلي خبري
 ڪري دي نوبڀي حايه به نه وي ڪه ڏينتنو ٽيڀي په حمله ۾
 شاه اووايم.

دا حقيقت ده ڇي ڏٺي ڪن توصيفي اڀخونه شته خو
 حئي خويونه ڀي داسي هم دي ڇي ڏ تجرڀي او ارتقا بڄني توان
 نه لري او په ذهنونو يوه سترڀي ڪوونڪي خاموشي
 خوروي. ڏ مثال په طور هره ٽپه ڏ ”يا قربان“ يا ”لکه زار“
 نه شروع ڪن ڇي ڏ دوستونڪي يا اورڀدونڪي په وينه
 ڪنڀي ڏ يڪانيت زهر خوروي. اوددي ڇا انگورو ڏ ملا تره
 بغير يوقدم هم وړاندې نهي ٿي ٿي. البته حئي پوهان ”يا
 قربان“ ڏ ٽيڀي لازمي جز ونه مڃي. بجز تقدير ددي نزا ڀي
 اڀخ نه يوطرفته دوپده خبره دا ده ڇي ٽولي ٽيڀي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ ڪنڀي وي او په هيڏ
 حال ڪنڀي ڏ خيلو ٽاڪلي شوو او اوزونو دائره يا حصار نه
 شي ماتول. او ڏ خيلو سرونو له جادونه نهي راو ٿي
 ڇي زما په خيال ڏ ٽرگيت يو رخ ده.

بناغلي پروفيسر داورخان داود ليکي
 ”ڏ ٽيڀي خيل يو محسوس او محسوس هيت Form
 بحر يا اهنگ (Rhythm) ده ڇي په يوه نيمه
 مصرعه ڪنڀي يو ڇهر اوڀر او طويل مفهوم بيانوي“

نه پوهينم ڇي بناغلي داود صهب ڏ يوي نهي
 مصرعي په ڏڪر ڪنڀي ”يا قربان“ په شاه معلمت نظر انداز
 ڪوي. بحر نوع زما منڇي په معنوي اعتبار ٽپه په ڪوزه
 ڪنڀي ڏ سمندر بندولو اعجاز ده خوداهم حقيقت ده
 ڪه يوه ڇهره بناخته پڻه هم وي او يو رنگ جامه
 اغوستل ڀي وظيفه ڪري وي نو ڏ ظاهري لباس يڪانيت به
 ڀي ڏ بناخت ڏگنڀو اڀخونه نه ڏ ذوق او دلچسپي سترڀي
 بل اڀخ ته واروي اوس ڪه هم هغه پڻه ڏ وخت ڏ تقاضو
 مطابق ڏ نوي فشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي
 نو ڏ ژوند شومره سپرڀي به ڀي ڏ ڏنگلا ڏنوته ڏ ڏنگول په
 لاس اوڀرڀدل غوره ڪري. نو بايد ڇي ڏ هائيگو منڀين
 او مخالفين ڏ اصولي سياحتونه قطع نظر خيل قيمي وختو
 بي حايه ڏ ٽيڀي په وکالت او ڏ هائيگو په مخالفت ڪنڀي نه

ضائع کوي. بلکي ٻيہ دي د نوو، مناسب تجر بوسره اشنا
 کري اوداسي هيئي، داخلي او خارجي تجر بي دي په کيني
 اوکري چي د فكري رفعت سره سره پکني په هيئي او
 ساختياي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خودا کار
 پر رياضت، لوه سوچ او هنر مندانه جرات غواړي. کيد
 شي چي حني پوهاند دا هم اووايي چي د هيئي تجر بوا تنوع
 دا عمل به د ټپي پيژندگلو ورکه کوي. دا هم ممکنه ده
 چي يو نقاد خوله راپورته کوي چي د ټپي خپل خاص او
 معلومه وضع د ټپي ديغا او استحکام ضمانت دے او دا چي
 دا خاص رنگ په ذوق او ذهن بيغي د ستومانۍ لري نه
 راوي خو زما په خيال په دي ماورن اړي کني به دا قسم
 خيالات محض يوجند باقي رد عمل وي يا دعادي نشيي
 د اضطراب کوکه به ورته وپل زياته بنا وي. ماته
 پته ده چي کاسه په حائے پروت وي نو دروند وي خو
 هوبنياران دا هم وايي چي اوبه په حائے اوربني نو
 د سنو شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبود خاصيت نه،
 بلکي د اويو د روانۍ او تحرک د خويونه په خپلو بوژوندي
 اوسي. هکله زه غواړم چي په ساختياي اعتبار هم په ټپه
 کني د بيدلون مناسب تجر يکونه دلائل پکار دي. ددي
 وضاحت سره چي دا به د ټپي د ارتقا هجي وي نه چي د
 ټپي د انقطاع. اوکه چري دغه تجر بي د ټپي د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلي پني مضبوطي کوي.
 گني نو په بل صورت کني به ي ادب پخپله د نامقبوليت
 فصله واوروي.

دا هم حقيقت دے چي حني نوي شاعرانو په ټپه
 نه صرف تضمين کړے دے بلکي ورله ي د يو مستقل صنف
 شکل ورکولو هلي خپلي هم کوي دي. بناغله سعيد گوهر ددي
 فارم او هيئت تعارف، په دي ډول کوي.

"دا د ټپي د رومي مصرعي نه شروع شي او
 په دريمه مصرعه ختم شي. ددي مني ترمنه شپږ
 نورې مصرعي چي د ټپي مضمون سره تعلق لري
 هم وي. اول شعري د ټپي د اولي مصرعي سره
 هم قافيه وي. د دويم شعر دواړه مصرعي ي
 خپلو کني هم قافيه وي. دا ددي صنف اوله
 برخه ده. ددي وزن د ټپي د رومي مصرعي
 مطابق وي. دي نه پس دويمه برخه کني خلور
 مصرعي سره د ټپي د آخري مصرعي وي. دا
 دواړه د ټپي د مصرعي سره مترف او هم قافيه
 وي ددي وزن هم هغه وي چي د ټپي د آخري
 مصرعي دے."
 مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گوگل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بچي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې وېر مه کوه غمونه

اندېښنو خو اړکړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربيه

کښي ټپي د محبوبي د قلا صورت اختيار کړي د او که نه.

او دا هم چې دي شکل ته تجربيه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزايدده صنف د تعارف په قربان کاري

په قرباني کړي ده. حکله چې په ښوولې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي تړلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروج يا کونکس

ورته وېلې شي. خو متاسفانه زه به دا او وایم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپي هم د ټپي په سترگو کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپي

سره مماثل دي.

اوس که زه دا او وایم چې دا ټپولي هلي خپلې د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پېوند کاري او قلم گولو هېڅ دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقايي اثر نه دے غور هېدلے

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولے دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسه نه ماتوي يعني ساختايي ارتقا

دي د ټپي د فضايي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق خان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جاڳي ضرور اغوندوي. خود لباس دپاره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم چي لوستونکي به تما په اشاره پوهه شوي وي.

بصر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم گهرن او خنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چي دا بحث چي په ښه ده هايگوبنه نه ده. د ټپي په موجودگي کښي د هايگو د تخليق جواز نشته يا هايگو زمونږ د خاورې سره هڅه خپلوي نه لري. ايا دا بحثونه پښتو ژبي او ادب ته څه فائده ورسول شي. او د هايگو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسېدل دے.

زه دا خبره منم چي هايگو د پښتنو د خاورې نه لارښېدل شعري صنف نه دے خو ولي که يو بهرني صنف د پښتون د تهذيب او کچې د ارتقا او احيا ډمه په خپل سر واخلې او ښه په ايماندارۍ سره يې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورته ددې خدمت گذاري دا سزا ورکوي چي د سر غوڅولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چي پښتانه د خپلو وفادارو په مرگي مرگه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځني پښتنو ناقدينو د هايگو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت دے چي هايگو په دومره لنډ وخت

کښي په پښتو ادب کښي ځان ته دومره لږ مقام پېدا کړے دے چي تصور يې هم نه شي کېدے دغه وجه ده چي ټپي چي زرگونه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبي زور او قدیم زرخيزه شعري صنف دے. اکثر و نقادانو هايگو سره اوږه په اوږه اوډوله او د دواړو تقابل يې شروع کړو. زما په خيال د ټپي او هايگو موازنه پخپله د هايگو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چي هايگو پښتو ادب ته تقريباً شل کاله اکاهو راغلي ده. چي يو ادبي صنف په دومره لنډه موده کښي خپل طبيعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلې ولي په هايگو د پښتنو په سيمه نه صرف ځواني او چوپن راغلي بلکي د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زور صنف ټپي سره يې ناقدينو مقابلې هم شروع کړه. اصولاً خود شپږ زره کاله استېلاص صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابلې هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولي که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روڼي ثبوت دے چي هايگو نه صرف د پښتنو د نفسياتو خبرياله ده بلکي د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځني خلق د هايگو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرگندېږي چي هايگو کښي يې کچه تخليقي زور پروت دے ځکه چي کمزوري ځينو نه د عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوند دے نه شي ساتلې زما يقين

دے دهايلگو د منكرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسهان رفتونه ته يوه نه يوه ورخ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رڼې تخنيکي ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گڼي
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بريد به کوي .
زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفریح بخښي . ضمير پرې
دابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسم چې د ټپي او هاييلگو خان خانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ختي موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلي ادب په موضوعاتي او صغي
دواړو حوالو د جغرافي بندېږنو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندي نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچر اردو څانگه

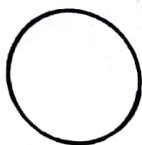
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

- (۱۱) پریشان داؤدزے ، ورخ پانہ وحدت پینور
 (۱۲) خبری اتری پینتو اکبری ، وخت یوونس نیپی جی ، ۱۹/۱۰/۱۹۹۷ -
 (۱۳) اباسین یوسفزے ، ہائے کیوں ، ورخ پانہ مشرق پینور ، ادبی ایویشن
 (۱۴) " ایضاً " ایضاً "
 (۱۵) زیبر حرت ، ادب زار ، ورخ پانہ وحدت پینور ،
 ۲۳ فروری ، کال ۱۹۹۸ء -
 (۱۶) اباسین یوسفزے " ہائے کیوں " ورخ پانہ مشرق پینور
 ادبی ایویشن -
 (۱۷) پروفیسر داورخان داؤد ، پتہ او جدیدیت ، ص: ۹۲
 تہاس پینتو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء
 (۱۸) سعید گوھر ، " د پینتو شاعری او وکھ اصناف " اولس کو پتہ
 ص: ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ء -
 نو پتہ - حوالہ نمبر ۱۸ ، مقالہ نگار د مقالی تلخیص دے چھی د
 گران پروفیسر داورخان د قلم کاوش دے۔ لہذا د
 ہغوی پتہ شکریہ او جہرہ مننہ -

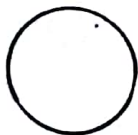
مأخذات

- ۱) آزاد اسفندزے ، د اظہارہ ہائیکو تجزیہ ، ورخ پانہ وحدت
 پینور ، ۹ مئی ۱۹۹۸ء -
 ۲) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نو کینی بنگری شرنگوی
 سلمان پرنتورز جٹکی محلہ پینور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ء -
 ۳) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار
 ورخ پانہ مشرق پینور ، ادبی ایویشن -
 ۴) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو ہائیکو
 غہر مطبوعہ -
 ۵) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نو کینی بنگری شرنگوی
 سلمان پرنتورز بابو جہد روپ پینور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ء -
 ۶) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ،
 ورخ پانہ مشرق پینور ، ادبی ایویشن -
 ۷) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو ہائیکو ، غہر مطبوعہ
 ۸) ایضاً " ایضاً "
 ۹) ایضاً " ایضاً "
 ۱۰) پروفیسر داورخان داؤد ، پتہ او جدیدیت ، ص: ۹۷
 تہاس پینتو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء -

نشته پروا که سنگسار بپیمه زه
مرمه په دهی چی داسی نه دی پکار
کاږی دکمل په لاس کښی خونده نه کوی

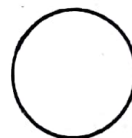

نن ی له هرڅه نه یقین پورته شو
میاندي چی هم بچو کښی فرق کوی
اوس به دچا جولی ته خان غورځوم

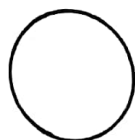
رې دې کړه وران دپښتو وطنه
اوس درکښی غښی دژوند پاتی نه دی
زامن د پلار مری ته لاس اچوي

دپر گنهگار یسده خو ما اوښخنده
رېه منت کومه ما سره بس
له مرکه پس حساب کتاب مه کوه

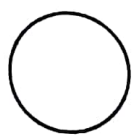

اے د کلهم انسانیت رسوله
تاچی څرگند کړه دژوند ټول رازونه
رې سلسله د نبوت ختمه کړه

چا جينكى په لاره كړې نه دې
وېل مې سترگې به اوس نه پټوي
ورته زما د وينې ډرپ خټه دے

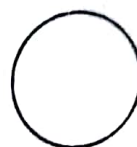

وايي جانانه بي اسرې مې نكړې
زه به كيله خه د پردو نه كوم
چې خپله مور راباندې كور وړانوي

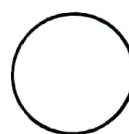

پرې به هوارې كشي شې بلا
كه د خپرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده وورې سازه كړې

رانه په چم كښې دشمنې جوړې كړې
مخې كړې مانجه بيا مې نه پېژني
مور به د بنكلو په سر شرنه كوم

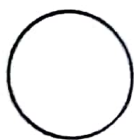

مرگ دې د داسې پښتو پرده شي
چې د انگن څكلونه او شو كوي
ترېنه ظالم له كهدسته جوړه كړې

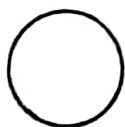

خه په سكون سره ژوند ون تېروم
يو خوا پټې كښې اوبه خور كومه
بل پله اور بل كپم دومه واچوم

يم بي روزگارہ انٲرويو له ٲمه
مينه كوه خو را تر غاړه نه شي
چې د جامو استري مې مانه نه شي

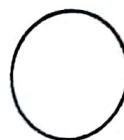

بازار كېنې گړځي بڼه بڼكاره مخونه
خو مونږ چې اوويني ٲادر كړي په سر
زمونږه بڼمې مونږ نه ستر كوي

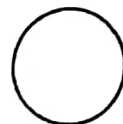

شپړيني بڼه داده چې زړه كړو صبر
اوس د انصاف طبعي له چانه كوي
غله د قاضي كور كېنې پناه اخلي

چې دې يوازې كړم په نيمه لار كېنې
نو زه له ٲانه داسې ورك شوم لكه
د مياندو غښې چې خالي پاتې شي

بل ٲوك به ٲرنگ رانه تاخيلوي
دومره پاسته كه ددې خوړ كانه وي دو
نوگيد پانويه وو ٲول خوړلي

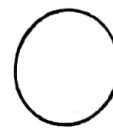

شپړ زه د كلي شريفانو كېنې يم
ٲوك چې لوٲم هغه مې قدر كوي
شمه چې جگه كړمه غلا له ٲمه

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کنبی راگهر شی د ژوند
شوک بیه له یو بله ستر ونه کوی

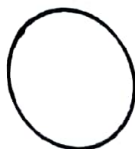

بیا په وطن کنبی زلزله راغله شه
پنځې له کوره په تلوار راوځي
رت دی جولی کنبی زمونږ خبر واچوي

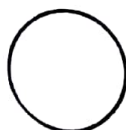

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شپږې تېبې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پتري نه نیسي
زه چی نامه د خوشبویو اځم
د کلي په شانگه باندي اور اوکي

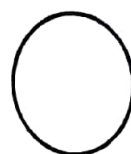

ستا پی رځی د هېرېدلو نه دي
چی تصویر ونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

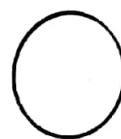

وايي زما غریبي بيدي نه شي
خو ساه مې اوځي چی د چم جینکی
راته و دوتو کنبی کالی پسخوي

په لوږو تندو ئې پروا نشته ده
وايي په گېډه دي نهره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپوري کا

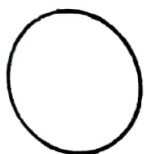

اومنه دا خاطر دي جمع لره
مينه زما د غلو خمتا خو نه ده
چې ئې په لارو گز کوښ شپړيني

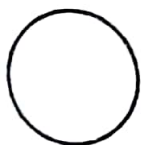

دا چې په خه فريب کيني گېډه ئې ته
ستا سر تنزي به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژونده نه وه

په پټو سترگو پري باور مه کوه
شپړيني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جسات پوري وي

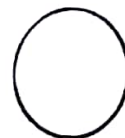

عبتونه مجبورو او خورل
خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
شپړينه ژاري چې ئې سر غوڅوي

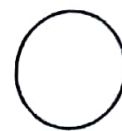

بې حايه نه دي وير بدل د بنكلو
زما د تندي انتها داسې ده
بت هم رپېزي چې زه ساه اخلم

بشار د پندو دے تاته بنه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

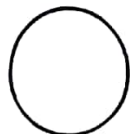

رې دې کړې خبرخودا شگون بنه نه دے
پنځله دولۍ کني هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دې خوانان وړلي

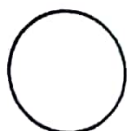

خه ننگيالي دې قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کني مدام
لوڼه جولي ته د دېمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بټ خو ساکاني اختلې نه شي
څوک به په کاني کني قلم لگوي

خاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان لاسو

خان کني څوک توان د تماشې نه دري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽيس زمونڊن ڏ لاري ڇنڊا ڇو نه ٿو
 ڇي اشارو ورته ذره اوڪر مه
 نو ڏ بنگاي نه پاه يو ڏو را اوڻي

زهره اخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
 ڪوه ڇي هر چا سره مينه ڪوه
 خو شي له خان ڪور ته را اور سو

په هنج فریب دلاسه ڪپن مه نه
 ڪٽي ڇي پردے شو خود نهي شي شو
 سترگي ڇي نه ورتي ڪه ڇه پر ستر ڇي

زهره ڪٽي ڇي اور ڏ مينه بل ڇنگه شي
 ڏ چا پاه ڪور ڪٽي ڇي شين ڇي زما
 لوڀه رونهي انڱري سره پراته وي

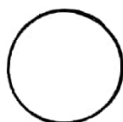

خمه مدام ڏ هو اکانو په رخ
 ڀيم ڏ سپر يانو ڏ دولي په مثال
 خان راتنه ماء سپاره ڇي ڪوره ناهي

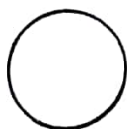

شونڀه ڇي رو رو ڏ ڇي شنه ڪٽي
 اوزه پاه دي سوچ ڪٽي رگير مه ڇي
 دوه توري يو تڪي ڪٽي خائ ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شاه ستاله سادگه شیرینې
منې زما او خوبه خپله کوي

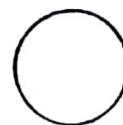

د برسنې کملې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته کې مدام
تور به دې پورې په لنه نه شي

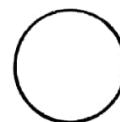

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې تاه توکلې لارې نه راجې بیا

دارې و همه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

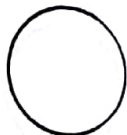

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې رایه ډاکه نه شي

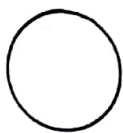

خه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دې قتل توریالی د وطن
زه هنی مون باندي بېگم سره حم

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کښم نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

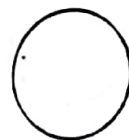

بلا ختلي دي په سر رقيبان
خدائے شته چې نور ورته هېڅ نه وايي
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

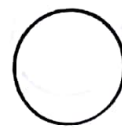

د مينې لار کښې چې ټيندک شمه زه
شيرينه اووايي په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولي ي

وايي ځوانۍ به مې په کور زړه کړم
خو بې ننگۍ ته غاړه نه بدمه زه
مخ به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

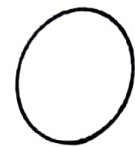

نن يوې بڼې خپل خاوند ته ويل
سختې بې حايه په وړو مڼه کوه
ته چې زلمۍ و ټابه څه نه کول

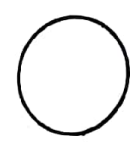

له سپينې بڼې دې حيا راځي خو
مڼه وايه دا چې فرېسته يمه زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

دا قافلې دې په سفر کېږي اوسې
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

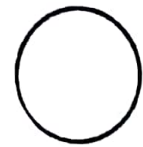

شیرینه وايي له تازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

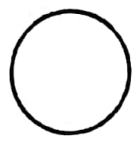

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کېږي نه ده
وايي که اورته موهم واچوي نو
د مشرانو وېسلي به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

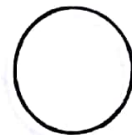

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښودنه که داغ دې په لمن پرېوتې
سربله دې اوبايي لي که پوزه کوي

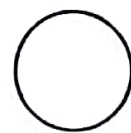

او وايي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي مانه زما لويې ته
نو ستا شمله به څنگه جگه ساتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیسي
او ورته اووايي هاگی و اچوه

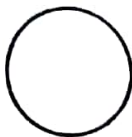

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مین و اوخوړې

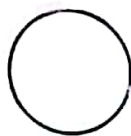

خوانه خوایي او د سپرلي مازیکس
داسې په یو بل کې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کېنې زمونږ کار نه لري
حد کېنې دي اوسې گنې بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

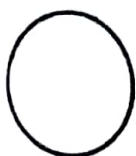

تېښته د ژوند له تقاضونه کوم
هر څه په سر سترگو منم شیریني
خو کوټې او یو کېنې ډوبېدل بڼه نه وي

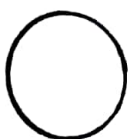

خدایه شته دشمن مي خوشحالېږي په څه
دا خو مي لويه د ژوندون گټه ده
چې محبت کېنې مي تاوان کړې دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بېخي ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبنياره کړې نه ده

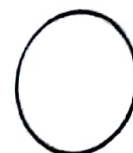

خوارلس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بخت ده په عرونونو نه
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

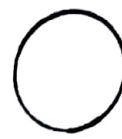

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې دکيرېږي تېبتي مې اويدلي
پرې مې کړې نن خان له د برېتو خوکې

منم فرېبا دي خو صحرابنې د ژوند
ستا خواني مرگ مكي مكي گوانبون
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زورباندي ژوند ساته
گني نوزه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به خوکه په زړه کښې خاڼ راکوي

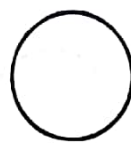

ژارې له سره لويته لرې کړې
وايي بهرله کوره شپې مه کوه
گني نو خان حلالوم لاليه

شيء کڻي له کوره پښتني نه اوځي
مرگ دي روا دے خوځه خپل کاله ته
د نهر خاته نه مخکڻي خان رسوه

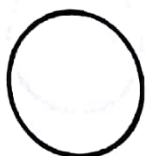

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سپوږمې چې کور جوړ کړي نو ټوله شپه بيا
ما سره ستوري پټه پټوڼي کوي

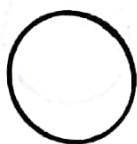

بي وفا نه يم خو شپه زما
د زانو سېل چې لا روان اووڼم
زړه زما هسې په هوا غوندي شي

پدې دوه څنگه په تا ملا وټرم
وس چې دي اورسي بي خوندي نو ته
د خپل مېړه خبره هم نه مني

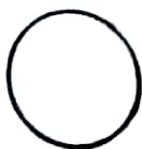

هر و قلم ترې راخستلې نه شم
ماشومه سازه کړي له خانه وايي
راله په لاس باندي گهرې جوړه کا

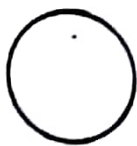

ددي خبرې په مطلب نه رسم
وايي چې ستانه زه اوزکاره شمه
بيا به څاروو ته بو تاوه کومه

مهرانه شوه دهره د پنتو پالنه
پلارې په موبن باندي جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کبې کور پرېښه ده

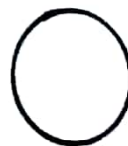

غله راختاي دي په کور، غلي شه
سوح ته مي پرېږده که خه لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مه کوه

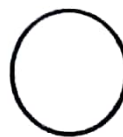

راورې چې ماله پلوتې د سحر
شوک ي پلوقدرې هم اونته ويښي
کورته د شپې تياره کبې خان رسوي

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلو ژرندو که راوځي وي خو
مېر شوي اخر د لوپښې پکي کبې

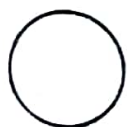

خلقو په ما بيدگساي کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دي کلي نه کډه کوم

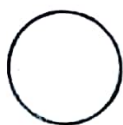

نوره مي هېڅ باندي پروا نشته خو
چې ستا تر دره مي در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې تيندکه

ادوایی نه پوری کوم نکرینری
رانه چی بل وطن ته چی مینه
نو سره لاسونه دی په شرق اوگی

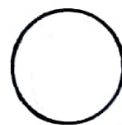

د پینتی کومه ادا او پستایم
په کومه ورج چی زه په کور کبې نیم
له آییني نه هم سترونه کوی

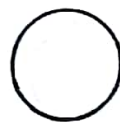

خوک ورته پورته هم کتله نشی
آچی سرتوره را اوچی له کوره
قول چاپېرچل شی لوپته لوپته

طوفان یی یونی جولی ته دچا
وایی نور وړاندې یی نظر نه گئی
لاس راله راکپه گئی غرقه شومه

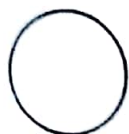

په ژوند کبې کتبه او تاوان شه وی لا
پرېن ده چی غرق شومه پروا نشخو
چی د واده ارمان یی اورژېده

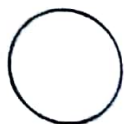

مور یی نن پلار ته په حېرت او وپل
خدای شته چی لور مو واده کړې ده نو
اوس هلو مو بن کړه مېله نه راجی

د ښار ماحول درنه څادر لري کپو
ياد کړه جهاز چې به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي حايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپي په سپوري گني
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه ئي له خان سره مېرمن کړمه نن
ما چې ترې اوکړلو تپوس د کس
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولې

سارو سارو اهوڼه څله کوي
ستا د خواني تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سورلي کړې

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گډې به تل خاورې په سر بونډي
چې د خاوند سترگو کني خاورې نولي

ييم د تعبير د بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندي د هوکړه پوهان
ياران په بېلا بېلا پياوړتوبو

دا بڼه انصاف د افرين شه په تا
يو خوا او بڼان خلق په بېلا وهي
بل خوا څوک گفتم قدرې کولې نشي

پر دې وطن کېنې مې زړه خورغوندي شو
له خانه ورکې بڼا بڼه پېغلوکې
سافران درسته يادېږنې که نه

منه دا چې ستا د زور نه به
خو چې زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندي بېخي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جناوې استقبال ماکوه

دومره زېږېلې يم د ژوند حادثو
اونه چې هر کور کېنې مېوه اوښي
په ما د کانو بارانونه کېږي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوکندې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې له کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وپل چې کله مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ما بنام ئې
د بنار په چوک کېږي خو دکشي اوکړد

خاورې د پکنک په خوند پوټې شمه زه
ذره هم خپلاسي ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکمان گموي

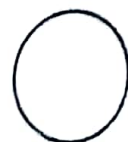

دا نه چې پوټې نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږدمه

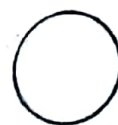

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شتہ پہ خیلو کئی خہ پس پس کوی
خانونہ غلی کوی چي ما اوویني
خہ رازداری خوشته د مور او دلور

زہ چي د سیند چو تہ گورمه نو
راشی پہ سترگو می لاسونہ کیندی
وائی خہ اووایہ چي شوک یمہ زہ

بنہ روغ رمپ یم چي بھر یمہ زہ
کور تہ چي راشم نو بی حالہ شمہ
چا جو پ پہ ما بانندی تاویند کرے دے

دا حقیقت د چاندہ پتہ خونہ دے
درنگ سپر لو پسی لندین و حکہ
مونن پہ صرا کئی اوپہ خور کرے دے

مونن بہ سپور می تہ وو پغوا ختای
افسوس خودا دے چي زمونہ دکور
درشل کہ او درین پی، دیوال پی یو پی

بگری پہ لچو کئی پہ خیال شرنگوہ
چي پہ سینہ کئی می غورنگ راشی نو
پہ دریادونو کئی کشتی لاهو شی

هَان چي دي ما باندي ناجانده كرو، نو
نور به سواله دي نه خه وایمه
بگري دي مات شه د پینزیو سره

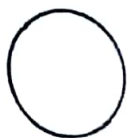

دي ستم به خه تعبير کوي شوک
بنه چي مي غرق کري نو شهرينه وایي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلوکني د ژوند گيري شوي
د ميانو تينو کني شوده اوچ شولو
دا نو نده به چه چا پسي چي

غم زمونږ ټولي خوشعالي اوخوري
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کني
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

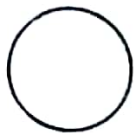

ورسره ډيري معجزې دي منم
خو زه د بکلونه ټپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چاسره د

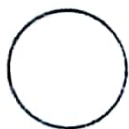

دا لپونه يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په ترکي فضا کني
شوکه شته چي لاس کښي په سر د ټيم

ثوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
خوک د اختر په ورځ روژه نه نيسي

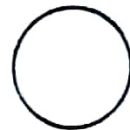

ساه راله دوبيه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه دے

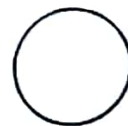

دخدائے نه اویرېنه ، غلے شه بس
سکڼې مابنام دے لارو نمر پر پوتنه
خوله به دي گوڼگله شي خبرې مه کوه

دومره خو حق شته په دي بنکلو زما
چې ئې په زړه پورې بنه کلک اونيسم
د بناستونو ، د جمال شاعر يم

دي کښې به رازخه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېنل ئې چوک کښې چا برېښې کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال راښکلو

قد ي لونه ي
او جينکي دکاي
ماتنه پسته ي

غم ي لب سپک شو
ما ايئي ته کتل
خان رانده ورک شو

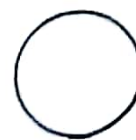

مح ني بد رنگ شي
چي پيري هوا اولي
ايشنه رنگ شي

شوگ تري خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبدي ماره شو
خو ملکان دکلي
د لوبې مړه شو

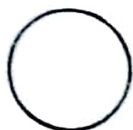

خسه چي وړاندي
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

ستا به تلوار وي
خو که د پلار وي نو هم
ژرنداده په وار وي

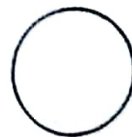

خوک وارخطا دي
راسته چې واي دروغ
وايم رښتيا دي

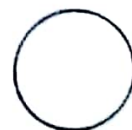

پېغلي چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لارې راځاښي

اور د سينو کښې
شپړينې مه ډوبېږه
په گوتې او بوکښې

خان باندې تنگي
پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنگي

لوټې شو اخلاص کښې
او وايه پاتې شپه شو
د کله په لاس کښې

په ٽال ڇي ڄاڻي
ڄڻي زره ستري پڻي
اور ته ورداڻي

ڇي ڇي دي ٻنڪل ڪورم
خدا ٿي ته ڏهر ٿي
خاوري به ڪل ڪورم

نيت دي خراب ڏي
ڪڍي نو هر وڪڙ
ڪل ڏ ڪلاب ڏي

دا منڊو ٿري
په هر قدم شوخوي
ڏ خلقو ڇري

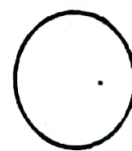

اور ڪڍي انگيستي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه ٿي

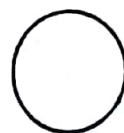

ڪور ته دي زرخي
ٿرنداه ڏ سوال پاه اوڀو
چرته ڪڍي ڪري

سَاه اوڻِي مانه
په کومه لارِي ته
د زره درمانه

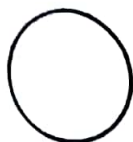

منزل دي ورک شي
په ٽوله لار چي سرے
له بنهي سڀک شي

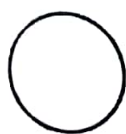

جنگونه کپري
په تويودو د وينو
تندے ماتپري

ويني به تل شي
چي دا بناريان هپشه
پي د بوتل شي

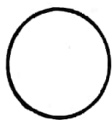
نمر چي پرپوئي
ستا له گربوان نه زما
لاسونه اوڻي

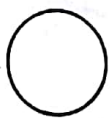
بل په ما اور دے
د اونکو دوو خاڻکو کني
ني حده زور دے

۱۰۳

یو خوب او خیال دے
کارغه زده کرے کله
د زړې چال دے

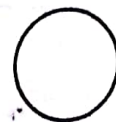
داڅه ناتار دے
اوس هر یو کور د کلي
د بنار بازار دے

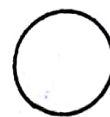
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو یو څاڅکې هم
ماته دریا ب شو

۱۰۲

دردونه زیات شي
زړه مې په واک کېښې نه دے
سربه مې مات شي

بارانے ورېښي
په زړونو اور بيلوي
ويښي خټکېښي

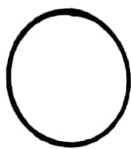

سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي وېجاړ شي

شماری بس ستوری

د شپې راپاسوي ما

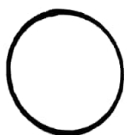
کار راله گوري

کيننه کم بختي

څوک دې ميراته نکړي

د چلو لبتې

ستدرې واځي

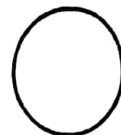
را ټول دې نه کرمه زه

مر شومه هاي

خوشه فنکار ئي

د پېغلو بت سازوي

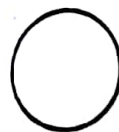
هسي اوزگار ئي

غرق شوې لاري

خوراک او څنګاګ چي کوي

اوس په ولاړي

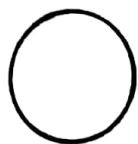

هسي به ونه شي

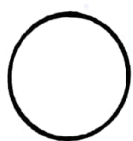
چي ترې اوبه نه اوځي

کوي به شنه شي

ڪور مِ زپه تڱ شي
چي نيمه شپه حجره ڪنبي
د بنگرو شرننگ شي

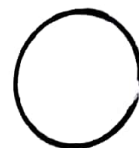

اوس هسي ٿاري
نه راجي خولي ته بهرتا
توڪي لاري

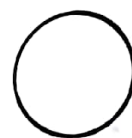

دا حه قيامت دے
خواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

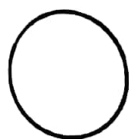

اوواي پوء شوي
ته چي مين شوي په ما
لاري توے شوي

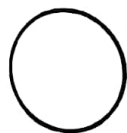

تیکاله غواري
لمبه چي نڪرم تنور
چي مِ ٿاري

واڻي ڪوڪو ۾
راته پڇڙي ٽپي
زه هائڪو ۾

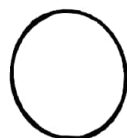

قصه خاني ڪڻي
بنڪاري ڪارو مڇوڻو
په آڻي ڪڻي

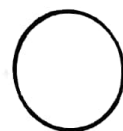

۾ په وسواس ڪڻي
ڪلونه مڙوي نه شي
د ڇا په لاس ڪڻي

خوشه دستور شو
پانڀه ڇي ستا زيڙه شوه
نو ڇي دي سور شو

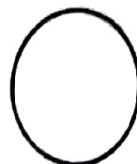

ڪور ڪڻي تنها ۾
اوس به د زره زخموڻو
ڇا ته زه بنايم

ڙوندڇه رنگين شي
ورهي تبتي په سا
اسان به شين شي

ستا چي ٻنڪالو شي
 دُڙهه درزا تڙهه شي
 هڻوا ٻه رو شي

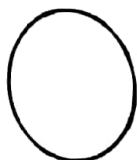

هي زما سپورے
 وائي هر شه منم خو
 راتہ به گوري

ژوند خومره تريخ دے
 ذهن اودا دے په خوب
 او زره مي ويخ دے

راته جغتېڻي
 وائي يخني ډېره ده
 واوري ورېڻي

سم له ماڻمامه
 شفق شفق خوره شوه
 يو گل انډامه

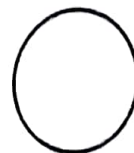

زما حيا ده
 منم چي نور ستاده خو
 ٻنجه زما ده

پندرونه نغبتی

پیغلی را اووتلی

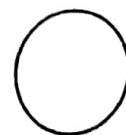
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی

تاته چی کورمه زه

وار می خطاشی

نپرونه درزبئی

چی آینی جوربئی

کافی ماتبئی

ژوند می رنگین شو

راکبئی مستی راغلابی

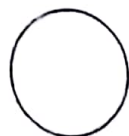
سرچی می سپین شو

اوبه دی زور شه

چی ماتوی حدونه

خه نخ دی تورشه

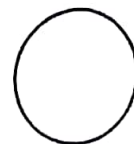

سرکه می سپین ده

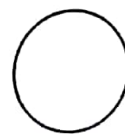
به هنج هم نه پوهبئی

سودم ته شین ده

د کلي خلق خه رانده خون ددي
خداي شته مري تاه به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په تپته کوي

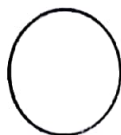

اووايي ټول د اکيچن کسه دسه
ايکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک لېوني نه دي چي تا يادوي

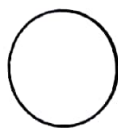

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميانو نه نغې هېرې شوي
نو په پنجر وکښي ئې مارغان بندي کړل

خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل تاه اوس د مينې خط نه يکو

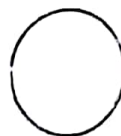

د خپل بنايست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگري پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پخوي

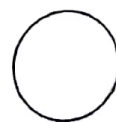

شېريني تاسره له دغې ويري
واده تاه غاړه اېغودله نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لسه
زه به له خپله کوره ورک نه وومه
که هره لاره د منزل لاره وه

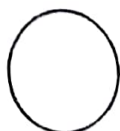

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وپل
بیا به د خپل طبعې له ماته کوي
چې زور سړي ته مې په زور وادوي

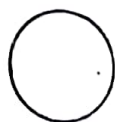

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړي
د مزدورانو ورځ دې نه نمانځي څوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوتې کړي په ادا د دې
او خپلو بڼو له جامه نه کوي

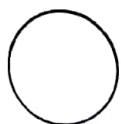

چې مې زما ديدن لاياد شي کله
بله قه او خپري په سره غره کښې
زد کونتر و سپل را والوخوي

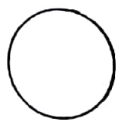

ناساڼي کړي که کړي نيازبينه واي
د زړه په سر مې په ټوپک اولد
خو چرغکې په لاس کښې مه رانيسد

بي حاييه ما سره ايرى مه وهه
 ډمه بس ډمه وي که هر شه واي
 نه د چا لور وي او نه خور وي دچا

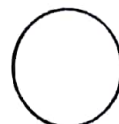

د پښتنو پغلو تافي نشته ده
 چې خوک ي او نه کړي تپوس نو خپله
 ملام ملام خواني په کور زړه کړي

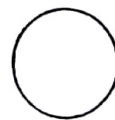

د ستومانى زيبه گي ي خولې نه وتل
 چې ستره مه شه ورته ما ووپل
 د ښونى شونډې يو رپ او نيوي

د زړه درزا ي په اختيار کښې نه ده
 ښار کښې جوړ او شوله د هم چا و نه
 د کور تمبه دې په يو درز لري شوه

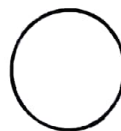

يوسمه چرته د ارمان جنازه
 تا چې د کور ورونه بند کړل په ما
 ماله به خوک په زړه کښې خائے را کوي

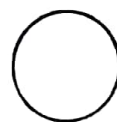

يوه جگړه کښې زمونږ د کلي
 خلقو را ټکل د اديرې حدونه
 ټول بيا د يو د بل په حد کښې مړه شو

پنځله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گران واني
ستاسو خيال دے د واده باره كيني

په چاپېرچل كيني خرابي دومره دي
په كومه وړخ چې پري سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

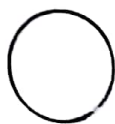

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به شوک په درمال كيني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار شوک د سحر نه كوي

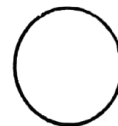

داسې نچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېريني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كيني پراو نه كوي

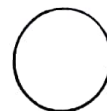

الله دي خبر او كړي په صدرچوك كيني
كاري گليا دي اشاري ماتوي
او هسپان خپلو كيني كپ لگوي

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساتي او
بل په يوه پيسه قانون خرشوي

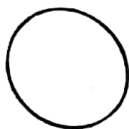

سپک راته مه گوري که غز نه کوو
گنې خوبونه به مو هم کړو حرام
مونه دچا ميراث خواره خونه يو

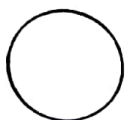

زړه ي غلبل، زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خونده يم
گنې نوته هم هېرېدې شي له چا

شېريني اوباسه زکوٰة دحسن
دا افتونه نازلېږي حکه
چې په وطن کښې شوک خبراتنه کوي

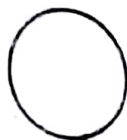

سر به بي حايه درله شه خوبوم
دپېتنوله هونيارى نه لويې
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

په خه پوهېږي نه ماشومه ي لا
دروغ رښتيا به دي ښکاره هله شي
کله چې ستا خواني مېوه اونيسي

چي خه بلا ي ته ي حه جيني
زما د زره د قيامتونو درزا
خدا بگو دکاني بت کني ساه راوي

بي د سرو سينو خزانه شبريني
درتاه خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پراييزه

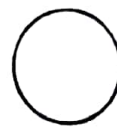

دا نظر وته به تيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کزو و بولارو کني
وه کهلدي سم گر خيدل شي شوک

لاس راله مه راوړه ناداني جيني
بلا گري ده په وجود کني زما
پام چي پتري چرته لميه اونگري

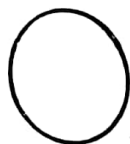

دېر تور زنان به داسي هم اوويني
چي ي سرکند شي دکناه رازونه
نور زر په خپله بنخه تور پوري کري

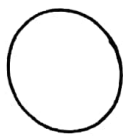

شبرينه اوواي په دېره مينه
چرته خو لار غلطوه لاديه
وير بيم لار چرته غلطه نه کرم

شهرينه او وائي قربان شم له تا
غزل غزا مي راخوريني به زړه
ستا هايكو رانه تپي هپي کړي

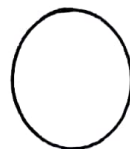

دوه ورځي ژوند دے تاته بنه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمني
سرکشي پر بنده د شيطان مې منده

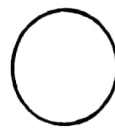

زما له خانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
را ته به لارو کني شيندي کلونه

د ژوند د حسن ننداري خه کوو
درانه پنلا ونه مو پراته دي به سر
کاله ته خو که چرته ملا نغه کړو

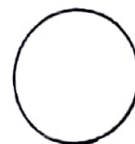

پر بنده چې پغلې جي پاه خپله لاره
چپه ئي مه گني ستومانه به شي
توري پچو دي که راپاري شولي

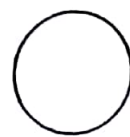

وايم چې تويي ستوماني به اوځي
خو وې دا ارمان مي اونه رږي
کورته چې راشه نولا ستره شم

زۀ ئي له سترگو لگيدو اووېستم
ماله قسم راكړي چې غين مه كوه
او خپله ټول كله خبر كړي په هان

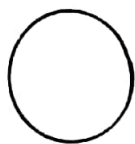

شكر دے سترگي زما اوږي نه دي
غريب سرے يم خو كل شاكې زما
د چا عشونو ته پسخېن مه نه

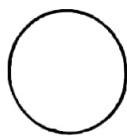

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كېني
د سپو غيا شي، هكمامه جوړه شي

د حېرانتيا خبره ولي نه ده
غو ټوي چې كل شي په قيامت كېي د ژوند
هان راته وېر خدا لگوي بېكه بنكاره شي

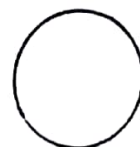

زنه مې اونيسي، سلگو كېني وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مه اخه

سیند ته کلونه ورگنار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکے شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

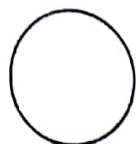

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسي
بيا عجوراً خلق قطار ماتوي

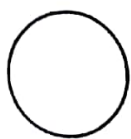

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېرندۀ بڼکاري هسي
لکه په گڼو کڼي چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه او کړم خدای راله په زمکه را کړي

اول دي خان کڼي دومره توان را ولي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
په غلي دي تا سره سيالي نه کوي

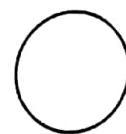

توي ويستي يو نوکر وېل ي
کور کڼي چي صېب نه وي بي بي ظالمه
چېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوڪ چې څه اوکړي، رېبې هغه
لار کښې کښېنه مه خپله لار اخله
ستا پخپل کور کښې هم تور سرې شته د

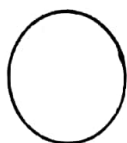

تاوده، ساړه که دي د ژوند اویدل
پېغلې مستې به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه رانښي

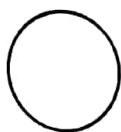

سترگې له دغې ویرې نه پراښم
زما د زړه په رنگې ټټو اوناه چوي
ته چې شېرینې پوکڼې پرسوي

زغم به کوي چېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مری ته وانته چوي
د کور انګن کښې څوڪ دېوال نه وي

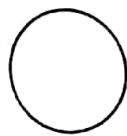

سمه شه ښځې په خپل حد کښې اوسه
زکه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښې دېوالونه وي

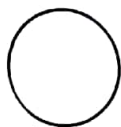

واورې زما که ئې مني او که نه
که لږ مو هم سست کړو په ښځو پېر
بيا به ترې گډې او بېزې چوپړ وي

شهريني زرهه ده ترم شوه نده
نماشي اوبسكي عبث تويوي
کانهي اويو کني وراسته کني کله

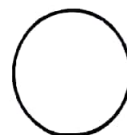

شنه چي مي شونده شي د قام د ورو
کله د چرگو د بچو بعري شي
اونخلي خپلو کني هيران بيلوي

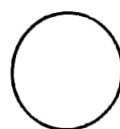

بن انتظار د عرومي مي اوکړه
ترخو چي چرکه کورکه شوې نه وي
نو په هاگو باندي بچي نه کني

زرونو کني اور د ميني بل کړي گني
بي حسني دومره په ماحول خوره ده
سم پکني خدا بگو واوره کني سره

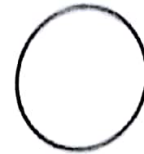

راقه ستا ياد داسي سرور راكوي
کله د ژمي په واورينه شپه کني
شوک په کمره کني انگي تي بله کړي

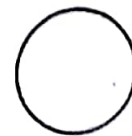

پهغلي د بنار پارک کني راټولي وي نن
وېل مي راغله يوويشتمه صدي
مي چي د کور درشلي اوغورخوؤ

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېغاي اوس
گړي خبرات پسي 'د اكي غورخوي

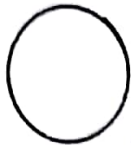

فتنه فساد به ترې جور پېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د گوه چاري مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادگي رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کبې هاغه رنگي
خلاق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کبې کوڅه کبې يو ملنگ چغه کړې
سحر را اوسه خته 'شپه تېره شوه

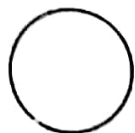

تا به وېل چې سره ژوندي ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

او مینه دا خاطر دی جمع لسه
ماله پیه شاه سترگو کنبی چتی راکو
ستا پیه کسار کنبی خو اوسپن مانه

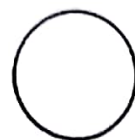

ورته می اووی حیث شاه دے ستا
وہیل ی غوام چی برینا نہ شی شوک
پرتوغا نیسونه جو پوم لالیہ

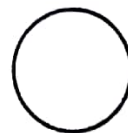

پنگلوکی ناوی خیل خاوندتہ وہیل
هرخہ چی کہنی دابندی نہ منم
زہ خو خہ ستا لاسوتہ ناستہ نہ یم

شہ اوشو خبر دے کہ می پپر فی نہ
مانہ دی هاغہ ورچی ہری نہ دی
چی پیه خشکل بہ می اودہ پرتاہ وی

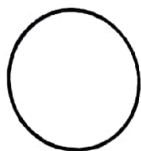

دہرہ کم عقلہ ی زما بسونی
اوس دچا خولی خو شوک گنہ ی نہ شی
زما پیه سر پا سرہ شر مہ کوه

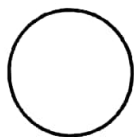

مونز پیه جامو کنبی نہ خائین و پدی
چی دا دہ راغله یو ویشتمہ صدی
کورکہ سو وران شو نو پروا دُخہ دہ

سگه اودر سڀني د نگهت قافلې
نله د کهل وږمه وږمه خوږېږنې
خوږيوڼه وينم تعبي وناه وښم

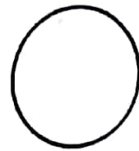

ټوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروانه کوي

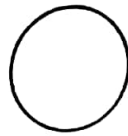

د نوي نسل خومره لوه زړونه دي
د پلار نيکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

زړه مې ټق اوچوي چې مچن کس خوي
شپږيني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دانستې غوڅي کړي

جذبه جذبه دي د ساحل خوږونه
غوڅنگ غوڅنگ بڼي د شپې خوږي ده
سپوږمي په دې کښې هم سترونه کوي

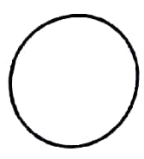

د شپې هوفان چې شي راخوږ په زمکه
زه د بې خونده اورکو له غمه
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زمانه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

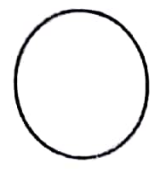

لڼه سر تېزه ده بدخويه توده
که دغه يو عيب ترې نه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جينې ده

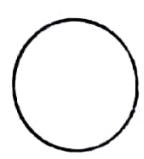

ته هم په پوزه باندي نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونډ د دواړو گذاره گرانه ده

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يه
چې څوک تمبه زمونډ د کور اووهي
اوواني ، خان وبل چې ښکاره به خو

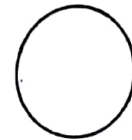

خدائے شته که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نينې او چپي

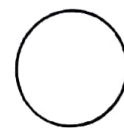

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کره د خدائے نه لڼه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

زره به اخر خنکله زما شي په خائ
سر کله او خورم کله نيم پاتي شم
سپوږم په يو مقام ولاړه نه وي

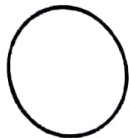

خه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چي يو ساعت يوازي کېږمه نو
زه په خپل خان هم بدگمانه شم

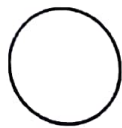

نيکاري چي خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتي کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

دې کېږي خوک لاره د منزل اوسوي
گوره خنک کېږي بيا په نيمه شپه کېږي
د اورکو قافله لوتې کړله چا

موښ خکه سر باندي خپې گرځو
چي د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرقي د بجای شي د باران شپه شي

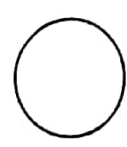

باران شپې شپې وربړي مگر
اورونه بل دي د نخت په اونو
بيا چرته تندر په خنک پرېوتنه

داسې که، شاخکې شاخکې کېږي کله
دا تندغرت زړه مې اوراونه کړي
شابه شېبې شېبې رااوورېده

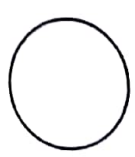

دخدای کارونو کېږي څوک څه اووای
ماچې نې طبعې د خوږو کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

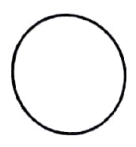

بسه په هر بڼکې مین شېرینې
واړه رنگونه چې راټول شي په ما
ترېته د نمر سپینه رڼا جوړه شي

بیا چرتاه پېغلي ستومانۍ اوباسې
گڼې نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غڼې او د چینار اونوکڼې

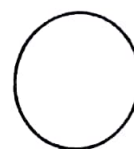

وايي جولی بدې ترڅوخالې وي
کله ونه نه کېږي انګن کېږي زما
ما چرتاه شاړکوهي ته اوغورخوه

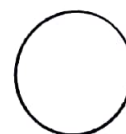

زما تړاې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلي څاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشې بيا يو ساعت له نه اودرېښي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

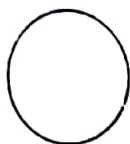

له جنگه ورستو ئې پخلا کړم پدې
سر مې ماتېږي ښه نه شمه
يوه ډسپرين کولې خو راکړه کڼه

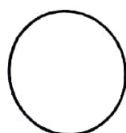

پنځلوکې هر قدم په خيال اخله
ستاچې له سره لوپته پرېوته
راله بجایو سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کوي
خو د شهلا زړه کښې خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يو سي چې ما اووښي

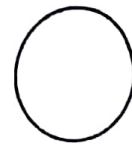

د زړه درزا راله په خاڼې اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپږښي
وايم که ما باندي څوک جزې کوي

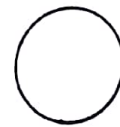

کڼې او اوزونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مری غلې شو
پنځلې چې خپو کښې گوگلر وکان او ترې

هسي بي حايه اوس قرياد مه كوه
ستا د سينوغوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيهر ورکوي

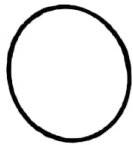

راله حلوا د ناشستي پنجه کړي
بيا راشي غوړ کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

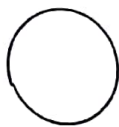

سم له ماشامه چرانغونه وژني
په تاكښي خه ناخه تياره خوشته د
خداي شته له ما سره دي بيا ويره كړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېدې شي لېونې خو کله
هملونه کېږي د انحر اونو کېږي

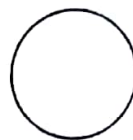

تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندي خه زړه خوړي چي
د خوب تعبير مي اپوتنه اوخته

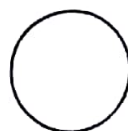

اوبنکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښلي تېلونه کوي

رب ي ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوږي
کلي اباد شو مقبرې وراڼي شوي

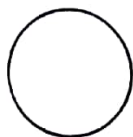

د زړه زخمونه چاته بنايمه نه
پکښې ې شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستايمه نه

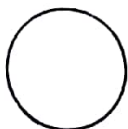

راوړي له ځان سره بهار اوږونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اوږونه

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

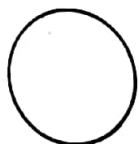

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه يادوم
ټول تعبيرونه رانه خوب اوخوړل

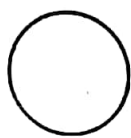

چې زمانه ټوله په خوب اوډه شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړه رهي کښې څوک دېره دي

شهرينده گونجي په تندي راوړي
وايي رښتيا رښتيا خبره كوه
ستا د جامو استري په خه ماته شوه

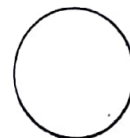

پي شماره داسي رښوران شته ده چې
تميز د جنس او د جمال نه كوي
او وايي ټول خوندونه يو رنگي دي

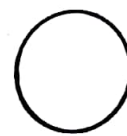

ستا د بنايت د فرېونونه زار
خو لږ مې پرېن ده چې خان او پېرتم
ما د بودي په ټال كښي مه ځانگوه

زما تصوير ته يې ټرول وېل يې
پي د مرغی مې درله هم راوړي وو
اے د انځر كله چې چرتاه به يې

شه زورور دي مشران د كلي
چې د لمن داغ ته مې گوتې نيسي
او نېغه لار راته ښودله نه شي

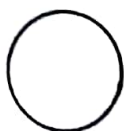

مر نه شم ځانې راكړه د زړه په كور كښي
تاوده، ساړه كه د ژوند ما اووهي
زما بيه رېل نمونيا شي سگلي

بې د نازونو لوانې شېرینې
خان چاله ورنه کړې په لاس
کې رڼگونه به دې ټول والوې

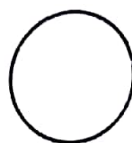

واي کيای دې په سر سترگو منم
مانه بیا دې غلې شوې دې
خو لاس چې مات شي خپې غاړې لږې

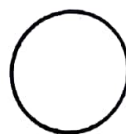

میاندي په داسې پښتو بوري شه
پاسې پردې تورسري او تختوي
بیا یې د خوښدو څوک تپوس نه کوي

خپلو همخولو ته شېرینه وايي
سرتېرې خپر شه خوباورې شي
رغېږي نه د پشکال لېوني

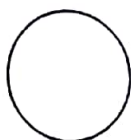

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېونې
درنه په لاره تېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

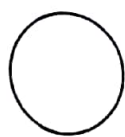

پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې د خپل کور ورونه بند شي په چا
نو خامخا چا سره لار اخلي

تڀنڀتاه له خپله خانہ خله کوه
پر بنده د سر سپوري دي مه ورکوه
خدائے شته د کور اوڼي خوک نه پرکوي

ز مکه به ولي په ما تنگه نه وي
چي ستا چينار چينار خواني شيريني
تل د اسمان سره خبري کوي

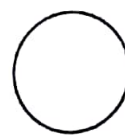

داسي بي واره مي ساکاني نه وي
خو چي کلونه نارنجان اويسي
بيا مي سږني ستاد بدن خوشبوني

ددي خبري خه جواز خو به وي
خدائے شته چي چا د چانه غلا کړيد
د باز د جالي نه تپوس الوچي

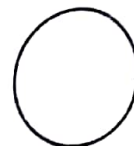

خدائے شته خبره به صفا کومه
دا خو بښي بي انصافي ده کنه
اوس چي د ورور تېلوکني خو بندي سوري

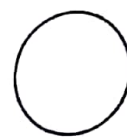

کور کني ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هڅچ بيا له خپله خانه نه شي خبر
بڼچي راپاسي خاوندان قتلوي

زُه دِي لَه مَخَه تَبَر بَدَلِي نَه شَم
 هَر شَخَه تَه سَتَا لَه پَارَه غَارَه بَزْدَمَه
 بَس كَنَه لَار رَا بَانْدِي مَه جَوْرَوَه

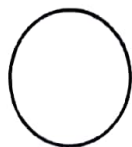

پَه مَرُو حَسَاب دِي تَمَا شَكِير دُ حَسَن
 سَتَا دَ نَظَر تَاوُ يَ چِي اَوو هِي نَو
 دُ كِي كَدَانَو اَوِي چِي اَوِي سِي

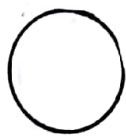

سَتَا نَر مَبْدَو رَا كَنِي سَغِي رَاو سَتَه
 چِي لَا رَوَانِي دِي شَوِي اَوِي كِي پَه مَج
 كَانِي اَوِيو شَو اَو اَوِيو كَانِي شَوِي

پَه شَه نَاتَر سِي اَوِي بَدَلِي يَمَه
 وَايِي كَه بِل چَاتَه دِي اَو كَاتَه نَو
 سَتَا كِي پَرِي كَنِي بَه اَو بَه اَو حَكَمَه

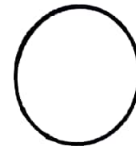

خَو يَمَه دِي خِي لَه دَه خَو يَاد اَو لَرَه
 چِي جِيوَا رُگَرَو سِرَه مِي نَه كَوِي
 نَو خِي لَ عَزَت بَه هَم پَه دَاوُ لَكُوِي

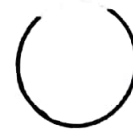

مِي نَه كَوُو خَو مِي نَه پِي شَر نَو نَه
 تَه دَهْوَا پَه اَس سَوْرَه اَلْوَجِي
 اَو حَان لَه بَر مَه غَوْر حُو لَه دَه مَا

بره دستورو او سپوږمې وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گډه سر توره نه شي

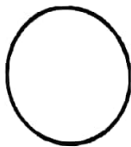

او وایي گرانه! پښتانه پغلده یم
یو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زار کړمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره وروې شپېلې کښې وایي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

او وایي ژوند دې شوکیرو او خورو
په نیمه شپه چې اوبه خورله مې نو
خدا لاسکو زما له زړه نه اور پورته شي

سترگې به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکان پاسي او
څانگو نه پرېق وهي بانگونه وایي

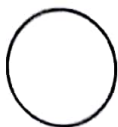

بنکل مې لاسونه کړي ژبا کښې وایي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نیکی به دې مدام یادوم

شهرين ياي او شاه شواري بيد د مياني
باران گاه لري چرتاه اووريني
نو هوا گاهي سو د چم يغي شي

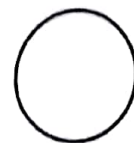

پنهنې بنجي خپل خاوند ته اووېل
گردانه ! که ماله دي پتلون راوړو نو
په دوه ميله ټوپک به خان اوولم

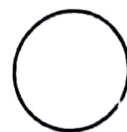

درته واده بنجي شه اووېسته
جوړې خاوند دي زوروا اوخته
تا خو د بوتي نه بلاغوېستله

رب دي په دي خبره ما شه نيسي
پنځي د بنار داسې پيکه پيکه دي
لکه چي خوند تر بنه اويو اوړي وي

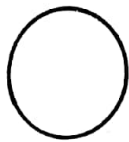

منم خبرې زما عادت نه دے خو
چي پنهنې پکښې لغړې گړي
اور دي د صدر په بازار پورې شي

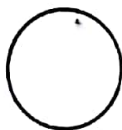

نور به عذاب شه ناز لږني په موبن
پکښې تور سري چي سر توري نه شي
بيا ي په بنار کښې څوک عزت نه کوي

واڻي له لور او خور ٽپوس کوي ٽوڪ
کوي چي هر ڇهه کوي ستاسو خونبه
زه ڏ ڀردي ڀرڻ ڇڻه ڀمه

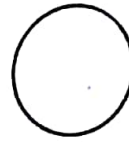

ماتڀڙي کان ٿي تل ڀه کافي باندڙي
زه جاروگي چاته وهلي نه شم
ورکڀي مانه ڏي ڀرڻ له لتي

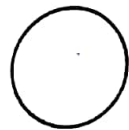

زور ڀي ڀه هائے ڏے خو غور ڇنگ نه کوم
گني ڀه ما باندڙي ڏ ڀنار مڀرمنو
نن ڏ گڏو انو غو ٽڀي هم اوخوري

يوه سڀڻي تجر ڀه ڀي او شوه
اوس ڀه کم اصلو اعتبار نه کوم
خاوره ڏ لوک ڀرڻ نه اخلمه زه

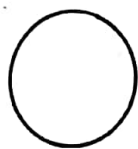

ستا ڏ اوڀڙو زلفو بلا واخلمه
ڏ ژوند طوفان کڀي ڀه چا ملا مه تڙه
مار هم ڀردي لاس باندڙي نه وڙڻي ٽوڪ

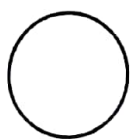

ڏ ڀت له عظمتونو نه زار
چي ڏ زامنو ڀي وڊونه جوڙ شي
ميانڊي ڀه سپين سر گڏو کافي کوي

شهريني دده فاوژکاره ي خو
ته چي له خان سره يوازي شي نو
دا خواني مرگ درته ياديني که نه

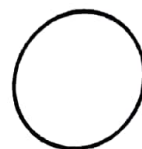

د زوراور اوبه په لوره خبري
آ چي بدخويه يادیده کلي کني
د خپو تلي ي هم هغه نيکلوي

رب دي ژوندي لره خودوب دي کپه
زه به چکر کني خاخا راتله
راته چي ملاره ته په اوبو کني وي ته

خداي شته هيمپا ته ملامته نه يم
لوږو او تندو که وژلم نو هم
چرته ي لاس چاته نيولنه دس

اوس به د خان خه ضفاي کومه
حکه بلاخراب سره شومه زه
شهريني تا سره ي نينه کړي وو

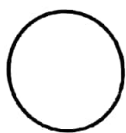

خدا بگو په خوند پي ژړوند پانده شو
ا د خواني د تقاضو سپريه
زمونږه کلي ته به راشي که نه

چي خه ڪري هغه به ربيبي مدام
پکڻي نيلاڻ چرتاه ناموسي ڊي نه شي
پر دو پتو کڻي ڪروندي مه ڪوه

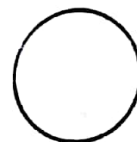

يو شاخڪي وينه را کڻي پاڻي نه شوه
توري شپلي چي ڪله ما اوليدي
زما ڏخيولاسو نه دم اووته

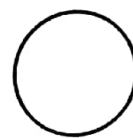

اوخاندي غور کڻي راته اوواڻي پڻ
تاته به خان قلقلخان بڪاري خو
خلق به تا پڻي ملندي ڪوي

ورسره سڀل له ڏسيند ونونه ڪم
هسي تر ڏي هم زپه صبرو له نه شم
او ڏ مهي غوڻساه بلا ڪرمه وي

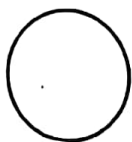

سرتوره مه شي خود ناز مڀمڻي
داسي طوفان راپورته سوه ڏي چي
په سڀينه ورڃ خلقونه لار ورڪوي

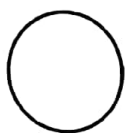

چرتاه له دڻي غمه مڀ نه شمه
خان باندي ژوند خاوري اڀي ڪري عبث
په جيڪوهرو خواني رانه شي

منم چي گنجي محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چي د سپرلو پکښې وږي شندې شي

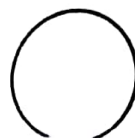

مينه اوباسي له زرگو نه ويرې
اوس که اوبنان ساتي شپږيني زما
نو دروازي دي دکور ټيټي نه شي

اخر به مرشم که دا حال وي زما
هيټکي مي يو ساعت له نه اودرېږي
آ پونځي مي هېشه يادوي

اووايي ټولي د قمت لوبې دي
خلق گليادي سنډرکان لوشي او
زمونږه لنگي مېني پي نه کوي

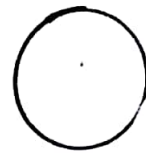

وايي تر شو پورې به زغم ټيټيم
زه درته کور کښې لغږې کومه
خي په کوڅو کښې لوږغې کوي ته

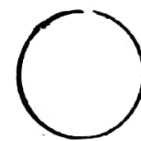

کم عقلي هسي پرېشانه ي ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگي بنو باندي درنېږي کله

تت چي دي نه شي د بنايُست رنگونه
هان زه د مرگ بختوته نيمه خو
لکه د سوي لاس به تا سانه

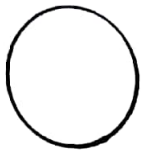

اووايي ټول د اکسين که دے
هيټکو ته هسي خوشحالينې خله
خوک لپوني نه دي چي تا يادوي

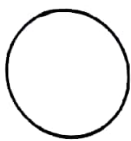

دومره بلا خولي لاته وازي شي چي
په ډبره تڼه کښي هم هيڅ نه شمه
د کوهي خټه په کوهي اولگي

وار چي خطا نه کړي سينه لويه کړه
خومره خجلي ورته اوغورخښي
خو پليستينې نه رواني اوبه

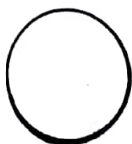

د ژوند له هر ازمنبت نه ټپنه کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويروه

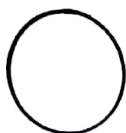

ستا په فرېب کښي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرموکښي سرسپين شواو
ته لا د نوي پشکال گيدو ئي

زما د زړه درزا بي حايه نه ده
ستا په وفا باندي شکمن نه يم
خو مطلبي په خټه اور لگوي

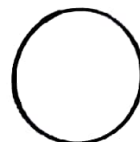

رب دې دروغ کړي خو ويرېن مه زه
زما احساس داسې شکن غوندي شو
جوړ په دې کلي کښې چيني اوچې شوي

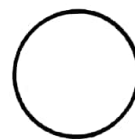

وېلې رې دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاگي چې څوک اومه اوکوټي

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روټې ته انتظار نه کوي
بس په اوسو او رو شتونونه وهي

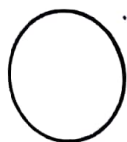

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

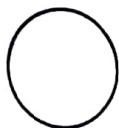

مهر يانې دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندي او شپلې غڼ وي

کومه گناه ده چې ئې خلق کوي
 دا د وطن په خاوره شه شوي دي
 چې د چينار اوښي له موندپه اوښي

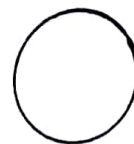

رب دې کانه کړي د شيطان غورځونه
 ننه په مړه کېده مې تېر ماسخوتن
 په کل ورينو لېږو خوب کړې دے

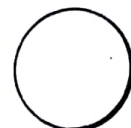

پرېن ده زما په کار کې کارمه لره
 بنځي ماخپل سبي ته پرېن ده گڼي
 تا به په درېو کانه طلاقه کړمه

وايي له هر چا په ما گران دے ولي
 زما چې نه مني نو شه او کړمه
 رب دې ئې مړ کړي چې ترې خلاص شه

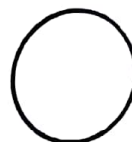

چې مې په زړه باندې تياره راځي نو
 سر کړي سرتور لويته او غورځوي
 وايي را اورسېنې پيره بابا

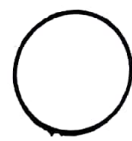

را باندې خواد خلقومه بخوه
 موندنه چې خپل منځ کې جگوند کوو
 خدائے شته د وېر وېکې غوا ننگ شي

شهرينې ما باندې احسان مه کوه
 زما د زړه زخمو نه نه رغېږي
 خو چې گزک نه شي پرسوب اونکړي

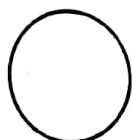

لاس يې تنگ شوه د خاوند د خکه
 وايي که ماله يې نکي جوړه کړه
 خولي ته به چونگ خاوري ورواچومه

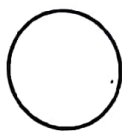

لکه غوتې هان کښې راټوله اوسې
 لا دې د ژوند زهر گوتلې نه دي
 خکه دې زمکه باندې خپې نه گي

خدای شته چنگونه خوښومه نه خو
 ددې خبرې ضمانت خه دے چې
 زما دښمن به په ما دوز نه کوي

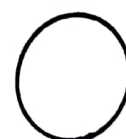

له دې نه لويه خوشحالي به خه وي
 ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
 اوږي کښې واوړي شي لمبې ژمي کښې

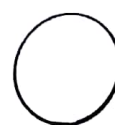

مياندي دې لارې د بچو څاري خو
 چې په لندن کښې څوک سبق او وايي
 آ په کچه سپښن او درېږي کله

زُه تَقَانِي دُ مَحَبَت پِشَرَنِم
شَهْرِيَنِي تُنْكَ كَبِي مِي وِيرِيَنِي خَلَه
پَاخَه رَنگُونَه پَه اوبو كَبِي نَه مِي

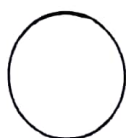

اَوَوَانِي دَوْمَه نَادِيَكَه نَه مِي
خَو اوبِي سَتَرَكِي زَمَانَه چِي وِينِم
دُ سَرَو چَاپَه پَه لِرْمَانَه مَنَدَمَه

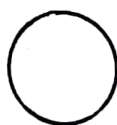

جَوِي پِي دَسْتَوَر نَوَه كَوِي وَخْتُونَه
مَآخَو مِيرِي هَم اَزَارَكِي نَه دَه
دُ كَلِي خَلَق مِي پَه خَه قَتَلَوِي

زُه دِي لَه بِنَكَار مَنِي كَوْمَه نَه خَو
هَسِي لَه تَانَه يَو تِيوس كَوْمَه
سَتَا پَه سَرخَو بَانَدِي زِرُه نَه سَوَزِي؟

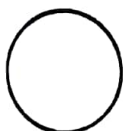

دِر پَه پَه بِي خَا يَه وَخْت دِي اَوَر تِلِم
دَاسِي لَل كَل شومَه شَهْرِيَنِي زَمَا
نَكَه چِي بَانْگ نَه خَو ك يَانْگِي اَوَشَرِي

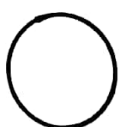

تَه نِه لَه لَو بِي نَه مَر شَوْنَه وَ
بِنَكَارِي ! بِنَكَارَه بِي اَنصَافِي دِي اَوَكِرَه
مَارغَانَو جَالَو كَبِي چِي رَاوَرِي وَو

زما ددې وهم علاج به خه وي
 خو چي کلونه په خندا اووینم
 وایم که ناوي د وطن کونډه شوه

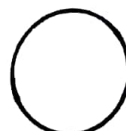

د خدا ټوټه قدرت د خه به ویمه نه
 هغوي په ما کوي د بکې د قتل
 خوک چي چان خان نه شپه فاه شي

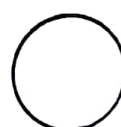

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
 زه چي سرگند کړمه د زړه زخونه
 کلونه مراوي شي په سين ديوتي کيږي

خدا ټوټه زړه د زړه د دېد نامه ده
 چرتاه مي حق د چا لوتله نه وي
 زما په سترگو کښي د چا اوښکي دي

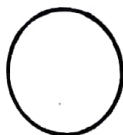

ساه تري وپستله شم په دوو گوټو کښي
 خو سوچ چي اوکړم وړم سردې اوخوري
 خوک به پليت دنډوته اوس کاني اولي

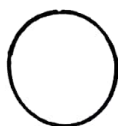

نورد قرب د امونه ماء غوروي
 زما نظر دهوکه کېدله نه شي
 زه خه دوو مېښو کتې خو نه يم

شوڪ ڏي تخليق له درده خه ڏي خيب
 گهوتي چي نيسم حادثو ته ڏي ژوند
 ڏي خوندي رنجور تر ڏي فحاشي جو پڙه ڪري

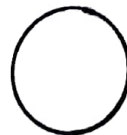

او واهيه باقي په تاوان ڪنبي ڏي شوڪ
 ستاسو چرڪان هم په خوله بنه نه لگي
 او مونن له ساگو سره گهوتي اوخورو

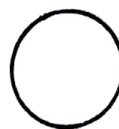

زهر خواره ڏي په فضا ڪنبي ڏي ڄم
 ما ڏي مارغانو ڏي هم زده ڪري ڏي خو
 ڏي بيدامني علاج ڏي هيچ اون نه شو

خدائے شتاه په زره ڪنبي ڏي هيچ غلات نه شو
 ڏي ڄم فضا دومره خرابيه ده چي
 خان راته هسي ڪنهن ڪار بنڪاره شي

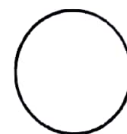

تپوس ڪوم ڏي ڪنبي ڪناهه چاته ده
 ما مشران ڏي ڪلي وڙني په ڏي
 چي زه ڏي هر چا سره مينه ڪوم

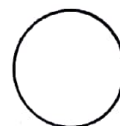

نور زه انصاف ڏي چانه نه غوار په
 ڪه وس ڏي اور سپد شپري ڏي زما
 واره ڪنبي خولي به په سوڪ سموم

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت مۀ کوه

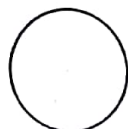

دېرې بې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
خان پسي بند کړي د ياتو روم ورونه

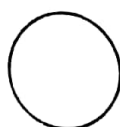

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويري
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دي مينه ده خو
بيا به دي هرڅه نه باور پورته شي
که دي د ښارپه هسپتال کښې شپه شوه

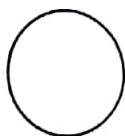

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو زاوړلي نه يو

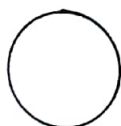

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا بگوپه ذهن مې تياره راوړي
دا بڼه وتاي د بجای بلونه

عبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په وانگ چا بيلې کړې نه دي

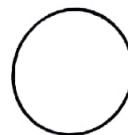

شېرینه واي که سيلو راغله نو
خدای شته چې پر مخي را اوغورخېني
زمونږ د کور تيه وېنو او خوره

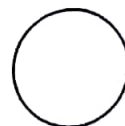

په يو نظر چې به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانې يې د وجود اونه شي

يو لېوني په دک بازار کښې وېدل
شوک چې وسله باندي مضبوط نه وي نو
هاغه يې خونده وسيلې لټوي

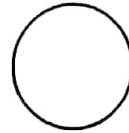

زه که يې يو درز اوکړي پرېشانه شمه
خاوري به ياد کړي دکلونو په سر
دا هواکافي چې وږي خوروي

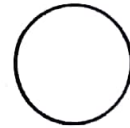

منم فضا ي معطره کړه خو
خدای شته دا حق ورله ورکړدے چا
هوا په خه وېشي وږي دکلو

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
هغوی دسر پہ سپوری اور گوی
شوڪ چي خشاک له دکور اونڀ وھی

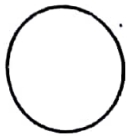

دبد نمیبو په دی وران کلی کنی
مارغان چي جایی جوړوی شہریخی
د طوفانونو علای بنکاره شی

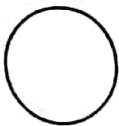

هیچ پلنہی نہ وو د ژوندون خوندو
چي د اسمان شوکی ته اور سپدم
راله ارمان راغی د خلی زمکی

بی له شاه وچی راله راشی ژپا
جوړی زما د لاشعور په شپه کنی
سرتوری پیغلی ماتمونه کوی

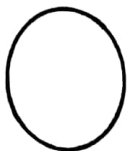

دہری شلیدی د رقیب سترگی دی
چي آینه ورتہ په لاس کرمہ نو
د سپی شرمن په خان راواچوی زر

وینہ مو جام نہ شی واورینہ شیدہ
منم شہریخی دہرہ گرانہ دہ خو
کتوی پخہ کرہ د زبتون تلو کنی

زُه تَقاضِي دُ مِينِي بِنُه پِيئَرَنَم
وَلِي زَمَا هَم خَه غَوْبَنَتِي شَتَه دَه
خَه خَه دَ لَو بُو گُوڊاڳَ خُونَه يَم

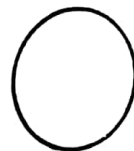

مَنم چِي هِيئَه تَر بِنَه سَا زَبِي نَه خُو
دُ چَا دَس سَبُورِي هَم نَه وِر كُوِي
لَه تَعْبِير وِنُو نَه خُو بُو نَه وِي

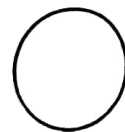

دَا تَقَدَس يَم لَه گَمَنَاه وِي رُوِي
رَا تَه چِي جِغْتَه شِي گَلَرَنگِي، لَه تَا
دُ گُو تَم بَدَه جِغْتَه جُو پَرَه شِي

بِي وَسَه شُو يَم بِي نَنگَه نَه يَم
پَه بَد حَالِي بَانَدِي يَم مَه تَبْرُوڊ
غَوْبَنَه كَه اوسُوِي پِيئَرِي نَه بِنُه وِي

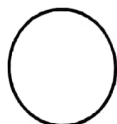

دَا سِي نَارَا سَتَه كِرُو دُ رُونَد عِبْشُونُو
اوس چِي بِي جَلِي لَارَه شِي سِغْت اوري كِنِي
حَا ن تَه بِي وِي هَم وِهَلَه نَه شُو

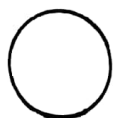

دُ چَا نَامُوس پَكِنِي جُو ر لَو تَه كِر لُو چَا
چِي قَا فَلِي پَكِنِي دُ رَنگ مِشْتَه وَه
هَلْتَه دُ كَانُو بَارَانُونَه كَسَن يَم

زه قدغوننه په چا نه بدمه خو
ينه ته به بسه بدته به بد وایمه
چیره حیات کینی خلق فرق کوی

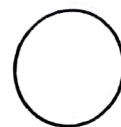

پرېن ده د نېچې بد دې مه وایه اوس
که دې د لاس لاندې ساتلې شوه نو
داسې په سر باندې به نه ختله

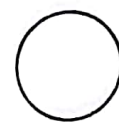

ورته چې وایم بناسته جینی ده
شهرینه وای دې کینی شک نشته ده
خو لږه پوزه چې کږه غونډې ده

پکینی هېچ لاری د منزل نشته ده
ترې گهر چاپېر دې د صحرا رېگونه
افسان په وراڼې جزیرې کښې اوسې

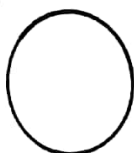

چې ئې زما گرمه گوري اولیده
نو وار خطا پېغلې له خپلې ویرې
د ازغکې اوبه په ما اوڅکې

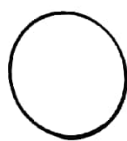

غله که ناستیم خو خوټکېر مه زه
ما خاموشی کانه کوله نه شي
غرونه لاوا شیندې چې غږ اونکړې

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانږې پانږې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شوي

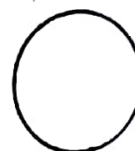

رب به ې روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

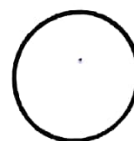

اوس دې ستم تاه د ژوند څه او وایم
چې زه د خپلې تندي حال وایمه
نو په سیند ونوکښې اوبه اوچې شي

شي چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايت د موسيقي موجوده

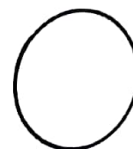

ټکور ټکور به ې زخونه نه وي
چې ې په ټول وجود د ناز مېرمنه
که د ژمي د غرې خوره شي

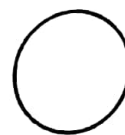

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې څرکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

په زړه چاودون پوري مې خاندي شله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کنيې
د ښار په بنگ باندي ډاکه پرېوته

زه به دې زهر و باندي نه وړم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

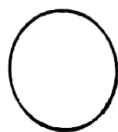

وايي شكونه په تا نه کوم خو
داسې بي وخته چې له کوره اوچې
زه دې د زړه له زوره خلاصه کړمه

شپړينه وايي له نظره به شي
هله قدم بده له درشله بهس
چې بسپلني درته لوكي كړمه زه

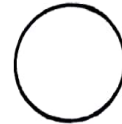

ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسي پرانيږي
په پريان راپاسي په ما كټ اوپوي

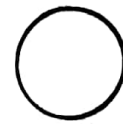

چې هلو ځلو يې هېڅ خوند اونكړو
كونه يې وېدل هرڅه په شرق اوگله
خو رب دې اوس زما خاوند اوښيني

شہرینہ ستا گیا پہ سر سترگو خو
کہ دی زما دا بیدہ و رُخ اولیدہ
درنہ بہ اوتبستی د شہی خوبونہ

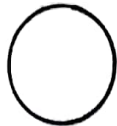

خاغا زہہ بہ خرابہنی زما
لاخو می سترگی ہم ورغلی نہ وی
تا د کچہ خوبہ راپاسولم

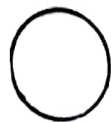

بہر چہ نہ کرے لہ درشل نہ قدم
چہ ہ دوی د پلار لہ کورہ اوچی
پوے شہ د بنٹی جنازہ پورتنہ شوہ

د ژوند رفتار لا اودرولے شہی خوک
داسی پہ وپانڈی زمانہ لاپہ شہی
چہ آئینہ دانہ وانہ لاپہ شہی

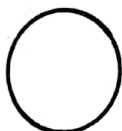

لہ خپل عادتہ اوپدے نہ شہی خو
اووای دا حل راتہ غن مہ کوه
بیا بہ قسم دے داسی کار نہ کوم

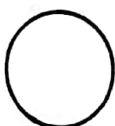

پنہ توبہ کہ ہ ویستای دہ ہم
پہ پتو سترگو پری باور مہ کوه
پرے کہ اوسوزی خو ول وی پکتای

اوس راتہ خاندي چي ميسر غوثوي
ياد کړه چي حان به مې له ټوقې ورځه
نو تا به کړيکه کړي چي غرقه شومه

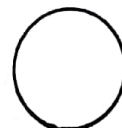

مردار خواره وي د ذت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پر بنده د بل په نهرې تشخوند ما وه

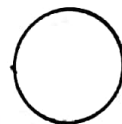

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چري
حقه خبره ما کولې نه شوه

چا درته او بنودلي دا خبري
چي د پهانسي تختي ته ما خپروي
او وايه ستا خوله کښي د چا ژبه ده

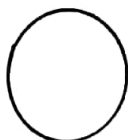

خدائے شته چي کانه جوړ په کور شوزما
مېرمنه داسې لله کله شوه چي
لگيا ده توت ته بيکيا نه وايي

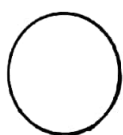

ستا سر تهزي خو يادې کلي کښي
نن دي د چا سترگي ليدلي دي چي
د پوکښي نه دي هوا وځي ده

وار مي خطا وي چي قيامت رانه شي
خو چي چا پيره اذانونه واورم
زبه مي قرار شي په سعيده پر بوخم

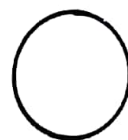

زه عجاھد يم د اسلام اومتی
د پر گنهکار يم خو که وخت راخي نو
زما د توري زور به هم او وينی

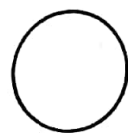

ساینس دے کنهوتضادونوکني ورک
که مرحله د اختلاف راخي نو
په پتوسترگوبه قرآن پسي خم

خدائے شته چي ساه لاله تياره دوجوي
شبع له دي غمه وژلي ده ما
د پتگانو خون راپوري نه شي

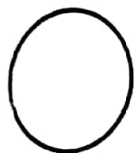

د خپل ماشوم خيال به ي نه ساتلو
چي رب ترې واخست نو اوس هغه بنغه
خان سره غپن کني کوي کوي کوي

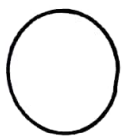

بي شکه خان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وایم چي بددي اوو
خو د يو لاس گوتي هم فرق لري

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
 له انسانوپه خه طبعي اوکوم
 زه لا اله الا الله واهمه

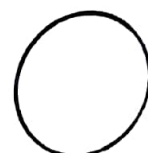

نن راته جبل کني يوقدي اوويل
 هره خبره باندي سوچ وي پکار
 توکلي لاري خولي ته نه رايي بيا

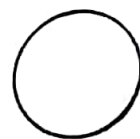

تا چي دالهي کري راو پس د ميئي
 د هغي پلار په رنگي حال شو زما
 چي ناوي نور ورته په کورناسته وي

کافي ره دومره اطمینان ماله
 چي مظلومانو سره مرسته کوم
 او د ظالم مری ته لاس اچوم

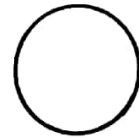

ما کني مگني خرابي دي منم
 هغه د خيل خان زه صفائي نه کوم
 خورب دي نه کورته اوس پام کري زما

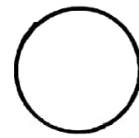

توي او باسمه توي ماتوم
 بلا کمزورے يم بي وسه يمه
 رب ته زاري کوم چي ما اوغنيي

بن خو د عقل نه هم کار اخله
 اوس چي په گوره باندي مري د بيمتان
 خله ي زهرو باندي اوورنه

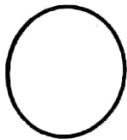

زه د انسان بي حرمتي نه كوم
 خو چي وينا د پيغمبر رد كوي
 نو كوڅه ډب سپي ترينه بنه كومه

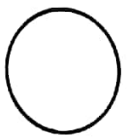

د سياسي رهتيا ژوند خاوري شه
 د امرسي خوند ي په خوله كني وي لا
 يو زور اور ي بي نپتي كسه كړي

اش پر بوخي په ماحول د گناه
 د بنار له خلقو جوړ غېرت اووتو
 دوه از مري يوه پيچري كني اوسي

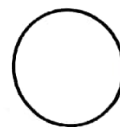

موشكافي دي ي په شرق اوگي
 چي شريعت سره په لاره نه خي
 بيضي زه داسي تصوف نه منم

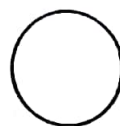

څنگه وي نوره د ايمان كزوري
 رانه چي اوس د جبعي مونچ شي قضا
 زړه كني زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
گڼي مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږي اوس سلام نه کوم

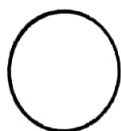

گڼي بناسټونه ي په سترگو کيږي وي
خو بي دسي ي راڅخه داسې کړي
که د ناوې مخ په اور اوسوزي

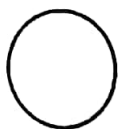

بي حايه ضد دي داسې رڼ مرېز کړم
که بيد بخته پښته پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگري ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده ي جوړه شوې وي دا
جنگ کښي روا شي ناروا کاروند

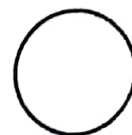

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې شمه
خو روزانه راته څه رې بدلوي

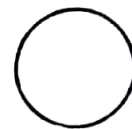

وېل ي داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بي هڅه چې رابري شوې په ما
تا جوړ مهي پسي شوملي څکلي دي

ماہ وایہ، ناہ پتہ پتہ بی نسر پہ گو تہ
 راسرہ داسی گو تہ تا او کسہ چہ
 پہ غریب دلو ستر گو ہنچے ناہ وینم

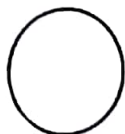

د تکلف محتاجہ نہ دہ، مینہ
 وس چہ دی نہ رسی زمالہ پونی
 تاودہ ستونہ راتہ خلہ کوی

کہ ی پہ کور کنبی ہنچے درک نہ لگی
 خو چہ مہلمہ راکرہ راشی نوبیا
 ورلہ خیل خان حلالوے شہ

بلا خوند و نہ بہ پکنی وی منم
 خودا د مینہ سپکاوے کنبہ
 تندہ د کھل پہ پرخہ ناہ ماتوم

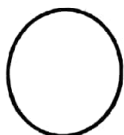

اونی پہ دغہ غم کنبی خان او خورہ
 زما پنچہ مہوی بہ دی موسم کنبی
 د چا سپرو جیولہ تہ خان غورخو

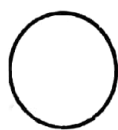

خپلہ لہنہ پہ خان مہ اہوہ
 دا تہ چہ بل بریندوی اومنہ
 ستا بہ لہ سرہ ہم پتکے پرپوچی

دا بی نیازی د محبت اووینده
وايي د لوبډې نه دې مړه شمه خو
رانه به نیار ته مزدوری له نه شي

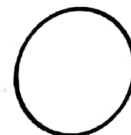

د ترخه مه اوخه د کلي اوخه
ستا مجبوری بی خایه نه دي منم
خو شوک په چم مالت کني غلانه کوي

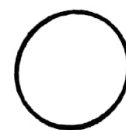

پي چې د تي ماشوم له نه ورکوي
ته خان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

اووایه بناده ورخ به خه اوویني
چې دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه وې ککوي حجره کني

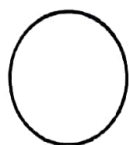

زار د بناریانو له نرمی نه شمه
بنی یې دوسره په سر اوختي
اوس ترې پستی له لوبډې هم نه موي

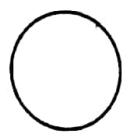

لکه شیشه یې زړه ذره ذره شي
د شپې چې پاسي د رڼا قاتلان
په کانو اولي د کوخو بلیونه

هسي بي حايه خوشحالين پي پي خه
 ما چي ترياقي د محبت خه دے
 د ماد پي زهرو باندې نه مرماه زه

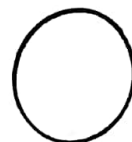

کور لانه ورک دے او د ژمي شپه ده
 ستا د نظر تاوونه هم ساره دي
 دا بي حسي مې چرتاه کاڼه نه کړي

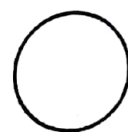

سترگي پي دي کني خه مري شي دچا
 چي سپر اوږه خان له پيدا کړمه زه
 نو د کارغانو سپل راټول شي پي ما

د سانس دا معجزه هم اوويني
 مياندوته داسي ستي اوکوي
 چي پي بچو ورله زيږه راوړي

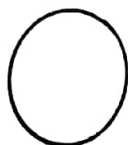

چي پي پي وي اشتهار اوکتا
 وپل ئي دا پي بچو مېر ظلم دے
 دوو نه سپوا بچي راوړه نه شم

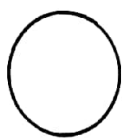

دخدای کارونو کني خوک خه اوواي
 زما نظر چي پي لټون و د چا
 اوس مې پي سترگو باندې بيه نه کي

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگې نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

د پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته د بېگم نه مشوره اخلي

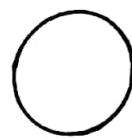

رښتيا وينا به په هر حال کښې کوم
سترگه زما د هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله څنډې شپړيږي

د چاپه نه غوښتلو هېڅ اونه شو
د دوو پيه تېر کښې ئې لس اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو څه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوږل نه کوي

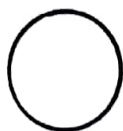

چرته د يو لاسه خټلے دے پېرې
تا چې په خپو نگرينې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

شوک د فطرت لاري نيولے نه شي
زغم چي سدوا شي تاته بنه پته ده
گرداني شهلا، آتش نشان شي غرونه

نن چي مي شوندي ورته اوچيچلي
وٺل مي خپل علاجه په وخت وي پکار
ستا په مانغو کښي جوړ چينچي شوک دے

شوک ترينه سمه ورځ بيدلے نه شي
راښه مي اوښکو په رخسار خواره کړه
بنکاري چي بيا چاته اوبه خروي

وېر مبارک ورته د لوسته واده شه
خوستا د سپين سر نه قربان شم ابي
بسي له ميانده نه چي شوکوي

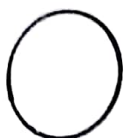

هر شخه چي ووخوتابا چون نه کوو
راته په شا چا وټولے مي جور
داسي چي خولي پوري ده چه اوترو

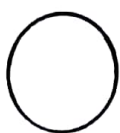

درسه دا خبره نه منده
که زړه دي تور دے له دنيا زاهد
نو بيا د کور سفېدي خله کوي

زُهَ هَادِثُو رَا ثَوْنَدَے کَرِے یِمہ
 رانہ چي لاس دُ مِينِي رَابَنگَلُو تَا
 دُ سِينَد چِچُو رَالہ پِنَاہ رَا کِپَلہ

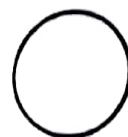

تہ خیلہ لور خور قَرَمِزَنہ گَنہ
 خور ماخُہ داسِي اورِپَدِي دِي چِي
 خیلہ بَرَجُو لہ پَرِدي بَاتہ بِنہ وَي

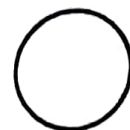

دُ ژَوْنَد پہ ہر پَرَاؤ تَنور لِبہ دے
 دُ بَارَانُونُو اَنْتَار مہ کَوہ
 چَرَتہ وَرِيچِي غَرغَنَدہ اُونکِرِي

دُ دِش دا لَوُے اِحسان بہ تُو کُ هِرُوِي
 لا جِينَاکُو دُ تُو کَالُو نُه وَي
 دُ پِنغَلتُو بَغورِخُنگ ي ملا مَاتہ کِرِي

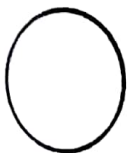

چَالہ ہم نُه وِرکُوِي هُاے پہ زِرِہ کِنِي
 پہ صَفَايِي بَانَدِي ي مہ تَبَرُوخُہ
 هِرُو خِيل عَج دُ اِيِيغِي نَتہ دے

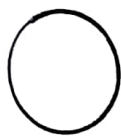

سِرکہ مِي غَوَارِي نُو پہ خُو دُ کِنِي اِصہ
 کہ سِيَادِي دِي پہ حَان رَاوَسْتَلِي
 سِر بہ هِرِخُہ تہ وِر پہ خُو لِي کِرِہ زُه

ويښي ې اوښکلي زما د وجود
ما ډاکټرانو باندې مه گرځوي
رب دې د خوږې لارې داروگړي زما

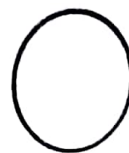

زه بدگمانه ستا په مينه نه يم
خو څنگه زده کړم د راگونو ژبه
مزدور غريب د لوبې غوږ نه ويښي

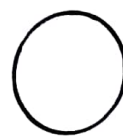

شهريني دا يو اعتراف به کوي
درد د خدا پرده کښې مه پټوه
خلق د مات لوبښي اواز پېژني

راته ې مه وينه خړي پرېږدوه
يتيم که ډېر هم خداي خوشحاله کړيو
خو د ژړا عادت ترې اوسنه وتو

چاته د سپي سرې نظر نه کوي
هسي ې ځايه پرې ځان مه سپکوه
کانه هغه دروند وي چې پروت وي په ځان

د حقيقت زهر گوتېاي دي ما
زه خو د خوب دنيا کښې نه اوسمه
پنځله په څه غږېده کښې زوے راکوي

دُ شاعر چا پ کتابونہ

۱. دُ رنہا سپوری، پینتو شاعری (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کبھی خوب دُ چکودریا آتی نہ شو
پینتو شاعری (چاپ ۱۹۹۶ء)
- روپے ایوارڈ یافتہ چاچا کریم بخش ایوارڈ ۱۹۹۶ء
راتہ غویرونو کبھی بنگری شرنگوی
دُ پینتو ہائیکو مجموعہ (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کانہی دُ کھل پہ لاس کبھی خود نہ کوی
دُ پینتو ہائیکو مجموعہ (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچا پ کتابونہ

۱. وایہ زما دُ خوب تعبیر بہ شدہ وی
پینتو شعری مجموعہ
۲. رضا ہمدانی شخصیت اور شاعری، ایم۔ فل مقالہ
۳. بیباکئی اظہار، دُ اردو تقریرونو مجموعہ

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English